نطقلر مجموعه سی

مقامه مناسب بر خیلی نطقلری جامعدر

اثر

مهری

عن مترجمین باب سرعسکری و معلمین لسان عثمانی

جزء اول

قسطنطنیه

[استپان مطبعه‌سی] عتیق ضبطیه سوقاغنده — نومرو ٩٣

١٣٠٨

Nutuklar mecmū'ası

نطقلر مجموعه‌سی

مقامه مناسب بر خیلی نطقلری جامعدر

اثر

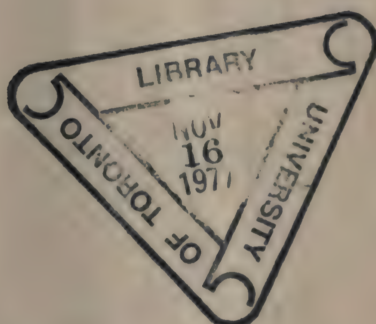
مهری

عن مترجمین باب سرعسکری و معلمین لسان عثمانی

جزء اول

قسطنطنیه
[استپان مطبعه‌سی] عتیق ضبطیه سوقاغنده — نومرو ۶۳
۱۳۰۸

LIBRARY
UNIVERSITY
OF TORONTO
NOV
16
197

١

ولادت همایون نطقی

افندیلر !

بوکون سوکیلو پادشاهمز متبوع مفخممز بیوك (عبد الحمید) خان ثانی افندمز حضرتلرینك مبارك ومسعود یوم ولادتلریدر . هم بو کون ، محضا جنــاب ذوالجلالك جمیع عالمیانه خصوصیله ملت معظمهٔ عثمــانیانه بخشایش عال العال ربانیلری اولمق اوزره ، بودار دنیایه عنایت بیوردقلری اول ذات ملائکسمات ونادر الصفاتك ولادت با سعادتلریله نور بخش عالم اولدقلری یوم فیروزك قرق یدنجی سنه‌سیدر .

ایمدی موتلو بزلره ، موتلو جمیع عالمه ، چون ذات همایونلرینك قرق یدنجی سال مبارکلرینی کورمکه نائل اولیورز .

عزیز وطنداشلر ! عقل ودرایتده یکتا ، شفقت ومرحمتده جهــانه حیرتنما ، شوکت و سطوتی اعدای بی امانه دهشت افزا اولان بویله بر پادشــاه عدیم الاشباهك هر بر کونی هر بر ساعتی البته که عموم عثمانیانك سرمایهٔ بقا وحیاتلریدر .

عجبــا ولی النعم افندمزك تخت عالیبخت عثمــانی‌یه میمنت بخش جلوس اولدقلری روز فیروزدنبرو بر کون کچدیمی که دولت و ملت اغورینــه یکیدن یکی ، وما سبقنه فائق صورتده جسیم وکلی ، لطف واحسان و آثار عمران شاهانه‌لری ساحه پیرای عالم بروز اولمسون ؟

بر دفعه اوراق حوادثی اله آلملم . او ندر وقت وقت الكامزك بو و يا شو نقطه‌سنده آتش خانمانسوز ناكهان پارليوب بيكلرجه اما كن ودكاكيني منقلب دود ورماد ايتمكده ! يا بر سيل بلا آژدر مثالی قوپوب بيكلرجه نفوسك خانمانني صويه غرق ، و يا بر ظالم قوراقلق قوجه بر مملكتی قاورايوب يوز بيكلرجه جانلری لقمهٔ نانه محتاج ايلمكده ! پس بو احوال سفالت اشتمالده جمله‌يه حضر يتيشان كيمدر ؟ دكلمی اول شاه والاشان ! بونجه غوائل بونجه آفات لجهٔی مصائبندن قنغيسی حصه‌مند الطاف واعطاف حضرت جهانبان اولمدی ؟ ومأيوس وبی درمان قالدی ! اويله ايسه بو نه دريای مرحمت بو نه خزينهٔ لايفنی كيم حد و تعداده صيغماز بونجه بيچاركان مصائبن بالغاً ما بلغ مسرور ومتسلی اولمقده !

سوكيلو آتالر بونجه ياش يشامش ، بونجه پادشاهلر كورمشسكز . آيا بو درجه ميمنتلی دور ترقی وسعادت كورمشميديكز ؟ باقك بردفعه شو آثار سايهٔ همايونه . هر بلده‌ده ، هر قضاده ، بلكه هر قريه‌ده منابع فيض و عرفان اولاد وطنه نور كمال صاچمقده ، طرق و معابر جسيمه تجارت و زراعته وسعت ويرمكده ، نصفت وانتظام تام محاكم كمسنه‌يه آه چكدرمامكده ، امور دولت هپ ايادئ مستحقينده ، كروه ظلمه همان پنجهٔ قهرده ، جنود ظفر موعود ملوكانه سرتاسر ترقيات وتسليحات نوانو زمان ايله استكمال قوت ايليوب اعدای بدخواهمز نكونسار بولنمقده ، والحاصل حكمداران واعيان اجانب سوكيلو پادشاهمزك حب وتوجهنه اشتياق ايتمكده ، دها دها بو لسان عاجزانه‌مله قنغی برينی تعداد ايده‌يم ، هم نه حاجت معروفی تعريف ايليه‌لم .

همان ديل و جانمز شو قالب مملوكانه‌ده ايكن بارگاه خدای متعال حضرتلرينه دستكشای دعای اخلاص اوله‌رق جمله‌مز يكزبان ديليه‌لم كه

جناب رب العالمين ، سوكيلو پادشاهمز شوكتلو مهابتلو جميع عالمه مرحمتلو سلطان (عبد الحميد) خان ثانی افندمز

حضرتلرینك بر كونی بیك ایلسون . تخت سلطنت سنیه‌لرین ابد الآباد ذات اقدس همایونلریله مشرف و مؤید ایلسون . دشمن دولتی قهر و پریشان اولسون . بتون هیئت ملت عثمانیه‌یی سایهٔ همایونلرندن آیرمسون آمین ثم آمین .

كذلك دیلیه‌لم كه ، شوكتمآب افندمزك جمیع امنای كرامنی ، یعنی لیل و نهار اغور سنیه‌ده بذل وجود ایلیان اولیای امور حضراتنی ، ازآنجمله زیر ادارهٔ روتمندانه وپدرانه‌لرنده همه آن آسوده حال بولندیغمز والئ والاشانمز دولتلو پاشا حضرتلریله سائر اركان ومأمورین ولایتی موفقیات جلیله وتلطیفات سنیه‌یه مظهر ایلسون آمین .

(مهری)

٢

جلوس همایون نطقی

افندیلر !

بو كون عموم تبعه وزیر دستان شاهانه ، متبوع مفخم و معظممز شوكتلو قدرتلو كمال مرحمتلو پادشاهمز ، سلطان غازی « عبد الحمید » خان ثانی افندمز حضرتلرینك تخت عالیبخت عثمانی‌یه شرفبخش شكوه اولان جلوس میامن مأنوس همایونلرینك اون دردنجی سنه‌سی اولمق مناسبتیله كمال درجه اجرای مسرت ایلمكده‌درلر .

ذات حضرت ملکداری ، تخت جلیل عثمانی‌یه ۱۸۷۶ سنه‌سی اغستوسنك اون طقوزنده بالعز والشرف جلوس بیورمشلردر . اول کوندن بو کونه نه بیوك فرق نه بیوك ترقی ! ملك ودولت اول شاه حکمتپناهك ادارهٔ روئتمندانه و عمرانکسترانه‌سندن اقتطاف اثمار بیشمار ایلمشدر . اول امرده دولتك خارجی پولتیقه‌سی یولنه کیرمشدر . بو کونکی کون هیچ بردولت وحکومت دولتمزه خصم دکلدر . سلطنت سنیهٔ عثمانیه عموم دولتلر ایله دوست و مسالمت اوزره اولوب جمله‌نك حرمت و امنیتنی استجلاب ایلمش ، و مذاکرات دولیه‌ده نافذ الکلم بولنمشدر . نفس اوروپالیلرك تسلیمکرده‌سی اولدیغی وجهله ، سلطنت سنیه‌نك سیاست خارجیه‌سی ، ذات فلاطون صفات حضرت شهریارینك بالذات ادارهٔ مصلحت بیورملری سایه‌سنده کسب مهارت تامه ایتمش ، وبو مهارت ایسه دولت علیه‌نك جمیع منافع خارجیه وداخلیه‌سنی تحت تأمینه آلمقله برابر صلح وصلاحك دوام وبقاسنه مدار اعظم اولمشدر .

سایهٔ عمرانوایهٔ حضرت ملکداریده مملکتجه اجرا ایدیلان اصلاحات ، هرطرفده ساحه آرای بروز اولان انشاآت وتأسیسات نافعه ، کرمیٔ تامله انشا ایدیلان تیمور یوللر وشوسه‌لر ، ایشلتدیریلان نوانو معدنلر ، عثمانلو باندیره‌سی زیرنده مباهی اولان جدید واپورلر وواپور قومپانیه‌لری ، پوسته وتلغراف مخابراتنك توسعی ، ودها بونلر مثللو مؤسسات نافعهٔ سائره ینه اول شاه والاشانك آثار قیمتداری دکلمیدر ؟ آیا بونلر جلوس همایونلرندن اقدم وجودپذیر اولمش اولیدیلر طبیعتیله لطیف وجوهردار اولان بو ممالك وسیعهٔ عثمانیه‌یی معیشتجه بوندن زیاده رفاه وسعادتده کوره‌جك دکلمی ایدك ؟

معارف بحثنه کلنجه ، حامیٔ عرفان وکمالات اولان شوکتلو پادشاهمز ، ممالك محروسهٔ شاهانه‌لرینك هرطرفنده ، درجهٔ ابتدائیه ورشدیه وعالیه‌ده علوم ومعارفك انتشارینه بادی ومشوق اعظم اولمشلردر . مملکتمزك اك

زیاده جالب انظار اولان ترقیاتی ، محضا ثمرهٔ اهتمام مخصوص حضرت جهانبانی اولەرق بو معارف نقطهٔ معتنابهاسنده مشاهده ایلمکدەیز . نته‌کیم ذات حضرت ملوکانەلری خزینهٔ دولتدن وعلی الخصوص خزینهٔ خاصهٔ ملوکانەلرندن هر سنه مبالغ کلیه تخصیص ، و بو وجهله نظارت جلیلهٔ معارفك بازوی اقتدارینه قوهٔ تامه احسانیله ، دکل یالکز بو پایتخت سلطنت سنیەده الا ولایات شاهانه بلدەلرنده ، قریەلرنده بیله هر سنه نیجه مکاتب جدیده کشاد ، وهر طرفه اهل وارباب خواجکان ومدیران معارف تعیین واعزام ایدیله کلمکده اولمغله ، البته که عن‌قریب الزمان ممالك محروسهٔ شاهانه اهالیسنك قسم اعظمی علم وعرفان قوتیله تقویتیاب اولەرق آل عثمان دولتنك طالع فرخنده مطالعی اوج اجلاله رسیده اولەجقدر .

کذا شهریار اسکندر اقتدار افندمز حضرتلرینك سایهٔ سطوتوایەلرنده جنود بریه وبحریەجه مشهود چشم ابتهاجمز اولان تزاید قوت ومکنت ، الیوم دولتمزك قوهٔ عسکریەجه برنجی درجەده بولنان دولتلر صره‌سنده بر موقع رشك آورده بولنمسنه مدار اولمشدر .

هله ولی النعم افندمزك ذات نادرة الصفات همایونلری ، روح مجسم عدالت ومهربانی وصفنه مصداقدر . نته‌کیم مرحمت سنیەلری ، هر کونا فلاکتزدکانه همان مددرس اولمقده ، عدالت فاروقیلری کمسنه‌یی مغدور براقامقده ، ونفس قهر وتدمیرده بیله مزج شفقتله بعض احوالده ابراز سماحت جلیله بیورمقده‌درلر .

ایمدی بویله برحکمدار عالیتبارك حکومت پدرانه ومشفقانه‌سی ، زیر دستان شاهانەلرینه نیجه قیمتلی ومعزز اولمسون ؟

اشته ارمنی تبعهٔ صادقهٔ شاهانەلری دخی ، نعمت تابعیتیله متنعم اولدقلری خاقان بیمدانی ﴿ سلطان حمید ﴾ خان ثانی حضرتلرینك اقلیم قلبی تسخیر ایدر اشبو اوصاف نادرهٔ جهانبانیلرینه واله وحیران اولەرق وذاتاً ده

دولت ابد مدت عثمانیه‌یه صدق تبعیتده امنیت جان ومال وعرض وحاله نائلیتی جملهٔ آمال اتخاذ ایتمش اولوب ، سایهٔ شوکتده بونعمت جهانقیمتدن اصلا محروم اولمیه‌جقلرینه امین و مطمئن اولملریله هرحالده سوکیلو پادشاهلرینك بوروز فیروز مسعدت مصدرینی کمال مسرتله تمجید ایدرك ، بودولت والاشانك ، سایهٔ قدرتوایهٔ حضرت شهنشاهیده نائل سعادتِ عظما اولمسنی بارگاه حق وجل وعلادن کمال صدق وصداقتله تمنی ایلرلر .

فی الواقع ملکمزده محتاج اعمار بعض شیلر وار ایسه‌ده بونلر حقنده دخی افکار ملهمیت آثار تاجداریلری همیشه معطوف اولمغله ، بمنه تعالی انلرکدخی سایهٔ قدرتوایهٔ جناب ملوکانه‌ده برآن اقدم ساحه آرای وجود اولمسنی مشاهده‌یه ، وسنه بسنه انلریدخی حد و تعدادله تزیین زبان مصادقت ومباهاته نائل اولقلغمز ایچون ، ولی نعمت بی امتنان جهانبان مراحمنشان افندمز حضرتلرینك ، فزونیٔ عمر و اقبال ، و موفقیت و اجلال شاهانه‌لری دعای واجب الاداسنی سمواته رفع ایلیه‌لم .

قائم اولسون تخت عثمانیده دائم کامران
شاه عالم حضرت « عبد الحمید » خان زمان

(مهری)

٣

بر مكتب منافعنه اولەرق ويريلان تياتروده طلبەدن بری طرفندن اوقونان نطق

حضار ذوی الوقار حضراتی

آكرچه شو جمعيت عليا تشويق علم وعرفان مقصد جليلنه مبنی اولوب اندن بحث ايتمك مقامه مناسب ايسه ده ، هر حاله وقوفی اولان افنديلرم حضورنده اويولده بسط مقال ايتمك ، معروفی تعريف قبيلندن اولەجغی كبی شو سن وحال حقيرانەمدخی اولبابده مساعد اولمديغندن ، محضا شو ساعتده بيوك كوچك بالجمله رفقای حقيرانەمله برابر حس ايلديكمز ممنونيت وشكرانيتی بالوكاله عرض ايلمك اوزره حقمزده بيدريغ بيوردقلری همت ومروتی وصف وثنا ايدەجكم شويله كه اوتەدنبرو مثل مشهور اولديغی وجهله اكمينجه بيچلمز يعنی جهد واقدام اولمينجه مقصوده واريلەمز . ايمدی بو قاعدەيه اتباعاً كال درجه مشاق ايله اكوب بعده كال سرور ايله بيچنلر واخره بار اولميانلر بنی بشر ميانده نه قدر محترم ايسەلر ، عجبا كندو بدنلرندن اكوب سوروبده حاصل اولان محصولدن هم كندولری بيچن وهمده اخرلره بيچديروب انلری طويورمغه وسيله اولانلر نقدر عزيز وقيمتلی آدملردر كه ايكی ال بر باش ايچوندر مثل كريهنه اصلا التفات ايتميەرك وقولاق آصميەرق ثمرهٔ سعی وغيرتلرندن ، كندولرندن ماعدا ، نيجه محتاجينی وبعضاً تكميل بنی آدمی مستفيد ايدرلر .

مثلا اليوم وجود مراحمنمودی سايەسنده آسوده حال اولديغمز شوكتمآب افندمز ، حكمدار دوران وجهانه فرمانفرما ايكن كيجه كوندوز

راحت وحضور شهریاریلرین برطوف بیوره‌رق وخزینهٔ همایونلرینی بر دوزی‌یه آچیق طوته‌رق عقللره حیرت ویرر درجه ده معناً ومادةً عظیم وجسیم فداکارلقلر ابراز بیورمقده درلو آیا بونلر کیمك ایچوندر ؟ محضا پروردهٔ مرحمتلری بولنان عموم تبعهٔ شاهانه وآسایش عالم ایچون دکلمیدر ؟ بوکا کمسنه بر آن اشتباه ایده‌مز .

کذلك بو کونکی کون تحت نظرمزده اولوب بعضلری وجود و بقامزی انواع مهالکدن قورتاریجی وبعضلریدخی اسباب تعیشمزی خیلیدن خیلی تسهیل ایدیجی بر طاقم مخترعات طبیه وضاعیه ونقلیه کورمکده وهر کونده صفالرینی سورمکده‌یز . عجبا بونلر چولده بیانده راست کله بولنمش شیلرمیدر ؟ یوقسه علم ومعارف اغورنده کمال عناد وخواهشله آیلرجه ویللرجه حصر وجود ایدوب وتدقیقات وتجاربه باش اوروب تنلرینی افنا ایدن واکثریسی نهایة الامر اویولده تحریاتلرینه قربان کیدن قیمتلو ذاتلرك اثر غیرت وحمیتلری‌میدر ؟ اشته بوراسنی افندیلرمك رأی و تصدیق عالیلرینه حواله ایدرم .

عینی بونك کیده بو فقیر وحقیر قوللرکز جمله اقرانله برابر علم و معارفه صوصامش وهربرمز ایلروده آنا بابا واقربا واحبا وسائر اولیای نعمه قارشولقلی ایفای وظائفه حاضرلنمقده بولنمش اولدیغمزدن بوکونکی همتکز مثللو بوندنبویله دخی اکدیککز ترلادن آرالقده مرحمةً برر مقدار بزلوه بجدیرر ایسه‌کز سایهٔ عالیکزده چوق سورمزدن اقتدار تام کسب ایدوب پنچهٔ جهالتدن قورتیلورز وعمرمز اولدقجه امر تشکرکزه مداوم و عموم بشریته وذات عالیلری مثللو افندیلره ازجان ودل خادم اولورز .

همان جناب واهب الآمال شهریار دریا نوال پادشاه ملکخصال افندمز حضرتلرینه عمر مدید وشوکت مزید احسانیله نائل آمال ایلسون آمین .

(مهری)

٤

توزيع مكافات مناسبتيله مدير مكتب طرفندن اوقونان نطق

افنديلر !

بر ملتك حيات وبقاسى علم ومعارفله اولور . علم وعرفانى اولميان ملتك حيات وبقاسيدخى اولميه‌جقدر . بر جماعتك مكتبلرى چوق و منتظم اولدقجه افرادينك ثروت وسعادت حالى وقوت واقتداريدخى او نسبتده تزايد ايدر .

اليوم اثبات اولنمشدر كه بر ملتى سلامته چيقاران يالكز قشله‌لرى دكل الا مكتب ودار الفنون وسائر علم وعرفان پيكارلريدر . سلاحك آغزندن چيقان موت وهلاك ايسه قلمك اوجندن چيقان روح وحياتدر . وطنى علم وهنرك محافظه ايتديكى قدر طوپ وتفنك محافظه ايده‌مز .

شو عصرده علم وهنر هر طرفه غلبه چالوب كندو آردنجه قوشانلره قوت ومكنت بخش ايتمش و هنوز ايتمكده بولنمشدر چونكه علم وعرفان عظيم بر قوت در .

اشته شوكتپناه افندمزك افكار وآمال شاهانه‌لرى دخى بومركزده‌در. تخت عاليبخت عثمانى ولى النعم افندمز مثللو بو درجه متفنن و نشر معارفه بونجه خواهشكر بر حكمدارى هنوز كورمكده‌در . وبو دولت معظمهٔ عثمانيه‌نك كسب قوتله اكتساب شان و شرف ايلمسى و دشمنلرينه غالب كلمسى علم و عرفان سايه‌سنده ميسر اوله‌جغنه انجق شوكتلو پادشاهمز آكاه بولنمشلودر .

عجبا سلاطين ماضيه هنكامنده بو قدر مكاتب ابتدائيه وعاليه كشاد بيورلمشميدى ؟ عجبا مملكتده بخشندۂ روح واجلال اولور ذوات ذوفنون يتشدرمك اوزره تجارت وحقوق ولسان و صنائع نفيسه وعلوم سياسيه تدريسنه مخصوص بونجه مؤسسات علميه كورلمشميدى ؟ عجبا بر مملكت اهاليسنك حرزجانى اولان بونجه مداواتخانه‌لر سلفده وجوده كلمشميدى ؟

آيا نظر دقت ملكداريلرندن عدول ايتمش سائر بر جهت فنيه وصناعيه وآكا مخصوص آچلمدق بر دار عرفان وارميدر ؟ باقكز بر دفعه ولى النعم افندمزك شو پايتخت سلطنت سنيه‌لرنده تأسيس بيوردقلرى مكتبلر نه نورلو صاچقده‌در . برده آناطولى جهتنه عطف نظر بيورك وتا ايچرو-لرينه مدنكاه ايليك . اوراده كوريله‌جك كه شو اون اون ايكى سنه ظرفنده الكامزك حصول عمراننه مدار اولان بر خيلى آثاردن ماعدا اك اوفق قريه‌لرده بيله برر دار عرفان آچلمش واوراده وطنمزك نازنين واميدبخش غنچه‌لرى كللر كبى آچيله‌رق تعطير مشام وتزيين ملك و مقام ايلمكده بولنمشدر .

آلمانيالو لورد نام فيلسوف ديمشدركه (بر مملكتده تعليم وتربيه كوك صالوب ايلرولدكده او مملكتك حيات و بقاسى تحت تأمينده اولور) . اشته شوكتپناه افندمز دخى اولاد وطنه نشر علم ومعارفله دولت عليه‌نك ابد الآباد دوام و بقاسنى تحت تأمينه آلمشلر و بزلرى دكل يالكز قوۂ قاهره‌لريله الا دنيانك اك يلمز قوتى اولان علم وهنر وصنعت وحرفتله دخى غالب كتورمكى آرزو بيورمشلردر .

ايمدى موتلو بزلره كه بو عصر ميامن حصر حضرت ﴿ عبد الحميد ﴾ خان ثانى‌يه وارمشز . كذا موتلو بو دار التحصيله دوام ايدن اولادلرمزه كه انلر سايۂ معارفسرمايۂ حضرت پادشاهيده پنجۂ جهالتدن قورتيلوب حقه طانمق ، علم و ادبه صارلمق ، پادشاه دورانه صدق تبعيت و

عبودیتدن آیرلمامق کبی فضیلتلری اکتساب وتحصیل ایلمکده‌درلر .

البته که شاکردان قوللرینك کل یوم افندمزك فزونیٔ عمر واقبال وشکوه واجلاللرینه دعا ایتملری بو نعمته مقابلدر .

حرمتلو افندیلر !

بوکون لطفاً وتنزلاً بو مقامه تشریفکزله طلبه قوللرینی تشویقه رغبت بیورمکزدنطولایی عرض تشکر ایدرم . بو کونکی زینت وجمعیتمز یالکز اولادلرمزك چالشقانلغنه دکل سزلرك دخی علم ودانشه راغب ومشوق اولدیغکزه بردلیل جلیلدر .

همان جناب حق وفیاض مطلق تبارك اسمه حضرتلری اب مشفق وارحمز شوکتلو عنایتلو عالمه مرحمتلو پادشاهمز سلطان ﴿ عبد الحمید ﴾ خان ثانی افندمز حضرتلرینه عمر سرمدی احسان ایلسون . سایهٔ فیض ومرحمتلرین اوزرمزدن اکسك ایتمسون . تخت معلای همایونلرین همیشه باقی وعالمه پناه ایلسون آمین ثم آمین .

(مهری)

٥

والیٔ جدیده خطاباً هیئت مبعوثه نامنه اوقونان مقالهٔ تبریکیه

افندمز

جناب حق ، عمر و شوکت ملکداری‌یی همیشه مزداد ، و ذات مستجمع الکمالات آصفانه‌لرین طول عمر و عافیت و موفقیت جلیله ایله برمراد ایلیه آمین

ذات اقدس همایونلری محضا روح جسم عالم اولان شوکتمآب افندمزك اقدم آمال کرامت اشتمالری ، همیشه سزاوار تذکار وتکرار اولدیغی وجهله ، هر جنس وصنف زیردستان شاهانه‌لرینك ، تأمین جان ومال ورفاه حاللریله حقلرنده متساویاً عدالت سنیه‌نك اجراسی ، وترقیات مادیه ومعنویه‌دن بهره‌دار ایدلمسی خصوصاتندن عبارت اولدیغندن ، پادشاه ارحم واشفق افندمز حضرتلری ، بونعمت عظمادن ولایتمز اهالیسی قوللرینی بالغاً مابلغ اشباع بیورمق اوزره کرامت محض اوله‌رق ذات علیالری مثللو تجارب عالیه ایله مالی ، وفضائل خلقیه ایله حالی بر وزیر ارسطونظیرك ید امانت وحمایتنه بزلری تودیع بیورمش وبناءً علیه تشریف میامن ردیف آصفانه‌لرینك شرفواقع اولدیغی بوکوندن اعتباراً عموم ولایتمز اهالیسنه شاهراه فیض وسعادت آچلمش اولمغله ، حق مملوکانه‌مزده بیدریغ بیوریلان بویله بر عاطفت وعنایت جلیلهٔ ولی نعمت عالمپناهیدنطولایی بارکاه کبریایه شکر فراوان اولندیغی کبی ، ذات والای خدیوانه‌لرینك دخی وطن ودولت‌اغورینه واول سایه‌ده حق کمترانه‌مزده شرفواقع اوله‌جق تشبثات و ترتیبات نافعهٔ مهامپروریلرینك ، توفیقات ربانیه‌یه مظهریتی ، ووجود بهبود آصفانه‌لرینك

آكدار كونيه‌دن مصونيتی بوندنبويله هرروز دركاه حق جل وعلاده اقدم تمنيات خالصانه‌مز اوله‌جغنی ولايتمز اهاليسی نامنه بالوكاله من غير حدٍ حضور جلادت نشور خديوانه‌لرينه عرض وتمهيد برله مقام تبريكده اوله‌رق خاكپای سامیٔ فخيمانه‌لرينه جبين سای عبوديت اولمغله كسب فخر ومسار ايلرز باقی فرمان حضرت من‌له‌الامركدر .

(مهری)

٦

وسائل مختلفه ايله عقد اولنان جمعيتلرك ايچنده اك خيرليسی اك شرفليسی اك متيننی بويله توزيع مكافات جمعيتی عد اولنمق كركدر . چونكه بوندن حضارك هر صنفی بر صورتله مستفيد ممنون و مفتخر اولور .

اولا شاكردان مكتبده‌كی ثمرهٔ سعی وغيرتلرينك بر شاهد عادلی ديمك اولان ذكر جميل و مكافاته مظهر اولورلو كه بوده كمالات مكتسبه‌لرينه مقابل ايلروده نائل اوله‌جقلری انواع فيض و اقبالك بر باكورهٔ لذتبخشاسی ياخود بر مقدمهٔ مسعدت انتماسيدر .

ثانياً شاكردانك جمعيتده حاضر بولنان والدين و اقربا و متعلقاتلری كندی اولاد و منسوبلرينك طريق تحصيلده حائز اولدقلری مراتبدن طولايی جمله‌دن زياده حصه‌مند فخر ومسرت اولورلو .

حكمادن بر ذات ديمشكه آبا واجدادك اولاد ايله افتخار ايتملری اولادك آبا و اجداد ايله افتخار ايتملرندن دها مقبولدر چونكه اولادده موضوع مفخرت نه ايسه انلره آبا واجدادك مادی معنوی واخلاقی صنع و

مدخللری آشکاردر . حالبوکه اولادك آبا واجداده قارشو هیچ برتأثیری اولەمز .

بوخصوصده علاقەدار اولان طرفلردن بریسیده عاجزلری کبی معارف خادملری و بالخصوص مکتبك معلم و مأمورلریدر . بونلر دست تربیه وتعلیملرینه تودیع ایدیلان نورستکانك بویله کسب ترقی و تمیز ایتملرینی بالطبع کندولرنجه اثر حسن موفقیت ومدار مفخرت عد ایدرلر. بوصنوف ثلثەنك خارجنده برلنان ذوات دخی بر مملکتجه آرزو اولنەبیلەجك هر درلو ترقیاتك منبع ومنشئ اولان معارفك انتشارینی کورەرك بونك عمومجه اولەجق تأثیراتی ملاحظەسیله ممنـون اولورلر .

حامیٔ علم وعرفان عنوان جلیلنه شایان اولان شوکتلو قدرتلو ولی نعمتمز پادشاهمز افندمز حضرتلرینك مآثر سنیهٔ ملوکانەلرندن اولان بو مقـوله مؤسسات علمیەنك کوندن کونه تزاید و کسب انتظام ایلمسی خیرخواهان مملکت نظرنده اعز اسباب معموریت و هر شیدن زیاده سزاوار شکران ومحمدتدر .

کیمسه عندنده خفی اولمدیغی وجهله بو مکتبلرك ثمراتی چونبرقدو اقتطافه باشلاندی . امورملکیه وعسکریەنك هرشعبەسنده تأثیرات حسنەسی کورلمکدەدر مع مافیه مطلوب عالی‌یه واحتیاج زمانەیه دها موافق صورتده ایلرولمسی حقنـده عمومك آرزوسی نقدر زیاده ایسه بو مقصد جلیلك حسن حصولندەکی امیدلرده اوقدر قویدر .

بو مکتب سلطانیده تربیه وتعلیمجه کوریلان حسن نتائجه نظراً بالجمله مأمورین و معلمینی ثنا وستایشه کسب استحقاق ایلمش اولملریله انلره قارشو لازم کلان تشکر وممنونیتی دخی بوراده علی رؤس الاشهاد بیان ایله ختم کلام ایدرم .

(منیف پاشا)

۷

غازخانه‌نك كشادی مناسبتیله

ولی نعمت بی منتمز شوكتلو پادشاهمز افندمز حضرتلری كیجه‌لری بیله حضور وراحتنی ترك ایله وطن وملتی اغورنده نه درجه‌لر ده چالشدیغنی افاده‌یه حاجت كوره‌مم . سایه‌سنده مظهر اولدیغمز ترقیاتك تعدادینه نه امكان وار نه‌ده بو محلك قابلیتی وار . معارفجه اولان ترقیات عظیمه‌یی یالكز بز بیلیور دكلز . بو حقیقت بو كون بتون دنیایه شایعدر . آثاره عنایت بیوردقلری شمع ترقی اطراف جهانه ضیالر صاچقده‌در . شمدیده دریای عاطفتلری خروشه كاوب عالم ظلامی رفع ایله كیجه‌یی دخی كوندزه تحویل بیوردیلر . اویله ایسه جمله‌مز یكزبان اولدیغمز حالده (پادشاهم چوق یشا) دعاسیله ختم كلام ایده‌لم .

(محمود پاشا)

۸

نطق

افندیلر !

معلومكز دركه وقت مرهونی حلول ایتمدكجه بو عالمده هیچ بر شیء تیسرنمای حصول اوله‌مز .

ایشته عثمانلیلری دخی بحق بختیار ایده‌جك نه قدر اسباب ووسائل ثروت وسعادت وار ایسه کافه‌سنی جناب حق عهد سعید حضرت عبد الحمید خانی ایچون صاقلامشدر .

واقعا جلوس همایون حضرت پادشاهیدنبری ممالك عثمانیه‌نك عمران وسامانی قابلیت اصلیه‌سیله متناسب اوله‌رق فوق العاده بر سرعتله ترقی ایتمکده درکه بونی هر کس تصدیق ایدر .

از جمله بو کون سایهٔ شاهانه‌ده رسم کشادینی اجرا ایتدیکمز شو طریق کبیر ومهمی صدق افاده‌مه دلیل اولمق اوزره سزه ارائه ایده‌بیلیرم.

طولی طقسان کیلومترویه قریب اولان بو طریقه نه وقت باشلاندیغنی تخطر ایدرمیسکز؟ تام اون بش ییلدر !

حال بو که کچن سنه‌یه کلنجه‌یه قدر بش آلتی کیلومترودن زیاده‌سی یاپیله‌میان بو اوزون یولی بز سایهٔ شاهانه‌ده شو صوك ایکی سنه‌ده یالکز یوز یکرمی بو قدر کون چالشمقله کشاد واکمال ایتمشزدر .

کذرکاهی سراپا یوکسك طاغلره یالچین قیالره جسیم اورمانلره مصادف اولان بو یولك موقعاً متانتنی ، صعوبتنی ، بونکله برابر عملهٔ مکلفه‌مزك عدداً قلتنی بیلن اهل انصاف ، بو اقدام وغیرته البته ستایشخوان اولور.

بو ایسه بشقه برشئ دکل ، مجرد توفیق الٰهی ویمن توجه حضرت خلافتپناهی اثریدر .

اهالیمزك بو یولده مشهود اولان فداکارانه سعی وغیرتنی باخصوص مأمورین ومتحیزان قضانك فوق العاده همت وخدمتنی حکومت سنیه نامنه اوله‌رق لسان شکران ایله علناً تقدیر ایلرم .

قائممقام پاشا ! مأمور افندیلر !

سزی تبریك ایدرم . ایکی ولایت جسیمه‌یی مسعود ایده‌جك بیوك بر مجرای تجارت آچدیکز .

سیواس کبی نیجه بلاد معمورهٔ داخلیه‌یی ساحلمزه تقریب ایتدیکز! عالم

مدنیت منتدار سعیکزدر . وار اولك .

غیرت وحمیت شخصلرنده تجسم ایتمش اولان بویله بر هیئت محترمه ریاستنده بولنمق شرفنه نائلیتمدن طولایی بن دخی کندیمی بختیار عد ایدرك ولی نعمت بیمنتمز شوکتلو پادشاهمز افندمز حضرتلرینه دعا ایدرم . بیورکز ! یولمز آچیقدر .

(سری پاشا)

٩

توزیع مکافات جمعیتنه مخصوصدر

حضار ذوی الوقار حضراتی

مقامه مناسب اوله‌رق حضور عالیکزده علم ومعارفك مزیتندن بحث ایتمك حدم دکل ، ولو اولسه دخی معروفی تعریف قبیلندن اوله‌جقدر . انجق شمدیلك مقدس بر ماده حقنده اوته‌دنبرو بنده‌کزله کافهٔ رفقای عاجزانه‌مك پیدا ایتمش اولدیغی حسیاتی بر چفت کلامله تعریف وبیان ایدوب کسب مفخرت ایده‌جکم شویله که :

اوته‌دنبرو تواریخه هوسکار بولندیغمزدن ملل سائره میاننده ، شو ملت صادقه‌مزك اعصار قدیمه‌ده کورمش کچورمش اولدیغی بونجه غوائل وانقلاباتنی مطالعه ایتدکجه بغرمز سوزان ومستغرق آه وفغان اولمقده ایسه ده ، قاچان صره بوندن التیوز سنه اقدمکی دوره کلنجه ناکهان بر باب سلامت وصحابت آچیلوب قلبمز فرحلنیور ودرعقب تسلی وامان بولیورز .

آیا ندر بوجلوه بو امداد ؟ دکل غیری برشی الا شودرکه قدرت مولی بزلری الیوم سایهٔ عدل ومرحمتنده کمال امنیت ورفاه حال ایله یشامقده اولدیغمز سلطنت سنیهٔ ابدی الدوامك ید امانت وصحابتنه تسلیم ایتمشدر . وحقیقت حالده مؤسس بنیان سلطنت اولان خداوندکار مرحوم جنتمکان سلطان عثمان خان اول حضرتلرینك دور همایونلرندن اعتباراً محضا اول سایهٔ عالیده مقتضای طبیعت صداقتپیوستمزله بوکونه قدر انواع نعم ووسعت حالله دیانت وملیتمزه وکافهٔ آیین وعاداتمزه ذره‌جه خلل کلمکسزین بیکلرجه حمد وثنا اولسون شو دور میامن آور حضرت «عبد الحمید» خان ثانی یه قدر آمناً وسالماً واصل اولمشزدر . اشته بو نعمت عظما یالکز طبعاً صداقتلو اولدیغمزدن دکل الا عثمانلولوك رعایاپرور ومروتکار حقوق اغیاره تجاوزدن پرهیزکار حلم وتقوی ایله مأنوس اولدقلرندن الده ایدلمشدر .

بز بویله اوقورز وبویله بیلورز که سلاطین عثمانیه‌نك هر بری یدنده هربار نائل اشفاق اولوب ذره‌جه کدرلنمامشز . وبزم شمدیکی دیانت وملیتمزله یقامزی محضا بش التیوز سنه‌دنبرو کمال صداقتمزله خشنودیٔ تامنی وانواع مساعداتنی استحصال ایتمش اولدیغمز آل عثمان دولتنه بورجلویز . حتی بوندنبویله دخی سلامت وسعادتمز محضا دوام وبقاسنه لیل ونهار دعاکویان اولدیغمز اشبو سایه‌ده حصول بوله‌جغی کون کبی آشکار اولمغله اویله ایسه یشاسون ملت عثمانیان خصوصاً تاج و تختیله یشاسون شوکتمآب افندمز سلطان عبد الحمید خان .

(مهری)

۱۰

سیواسده برنمونه چفتلکی کشادی مناسبتیله والیٔ ولایت طرفندن اوقونان نطق

محض لطف الهی ودولت ابد مدت عثمانیه‌نك پادشاه شوکتپناهی اولان ولی نعمت بینتمز افندمز حضرتلرینك روز شعشعه بروز جلوس همایونلری ممالك محروسهٔ ملوکانه‌لرینك مستعد اولدیغی ترقیات ایچون بر مبدأ جدید فیض بدید اولمشیدی . هممات عالیات درجات جناب جهانبانیلریله علوم ومعارفك منبع ومطلعی اولان مکاتب متنوعه هر شهر و قصبه‌یی تزیین وتنویر ایلمش اولدیغی کبی طاغلر و اووه‌لر دخی فنون و معارفه تعلق ایدن تأثیرات علیه تحتنده اظهار آثار ایتمکده بولندیغندن نمونه ترلالری زراع اهالی‌یه بررفضای فسیح تجربه وتطبیق اولدی . قصباتده ساکن بولنان صنوف تبعهٔ شهریاری کندی اولادلرینك سالف الذکر مکتبلرده بهره‌یاب معرفت اولدیغی چشم شکران ایله کوره‌رك افتخار ایلمکده اولدقلری مثللو زراعتله اشتغال ایدنلرده بو ترلالرده اصول جدیده اوزره حصوله کلان شیلره دقت ایلیه‌رك سعی وعمللرینی تزیید ایده‌جکلر در زراعت مفتشی مظهربك، نمونه چفتلکنك تأسیس وتنظیمنده حقیقةً صرف مساعیٔ جمیله ایلمش وچفتلك مدیری دخی غیرت کوسترمش اولملریله اقدامات واقعه‌لری جالب تقدیر در سیواس اشراف ومتحیزانی وسائر معتبران طرفلرندن شو محلك ساحه آرای وجود ونمود اولمسی حقنده اول وآخر مشهودم اولان آرزوی خالصانه حسیات مدنیه‌لرینك برهان باهری عد اولنه‌بیلور . مدت قلیله ظرفنده بو ابنیه وترلالرفنه تطبیقاً مجرد

موفقیت سنیه اثر عالیسیله یاپلمش وآچلمش وبتون تبعهٔ حضرت خلافتپناهی نعمت آسایش مظهری اولهرق کار وکسبلریله مشغول ومستریح البال بولنمش اولدیغندن شهریار قدسی شعار افندمز حضرتلرینك ازدیاد عمر وشوکت شاهانه‌لری ادعیهٔ مفروضه‌سنی از سرنو تکرار ایدرز .

(ممدوح بك)

١١

معارف عمومیه ناظر کمالاتمظاهری دولتلو منیف پاشا حضرتلری طرفندن مکتب ملکیهٔ شاهانه توزیع مکافات رسمنده ایراد بیوریلان نطق عالی

ارباب البابك معلومی اولدیغی اوزره هیئت اجتماعیه بر مجلسه تشبیه اولنورکه مدت صباوتلرینی اکمال ایدنلر آکا داخل اولورلر . هر بر طائفه اول امرده درجهٔ مدنیتنه کوره بونورسانی او مجلسه لایق اوله‌جق و اوراده مسلك واستعدادلری اقتضاسنجه عهده‌لرینه ترتب ایده‌جك بر طاقم وظائف وتکالیفی ایفا ایده‌بیله‌جك صورتده تربیه وتهیئه ایدر .

هر مملکتك معموریتی واهالیسنك رفاه وراحتی وحکومتلرینك شان و شوکتی بو تدبیر پر تأثیرك مکملیتیله متناسب اولور . حقیقةً هر بریمزك سلامت وسعادت حالی ، خیر وشری حق وباطلی صدق وکذبی

حلال وحرامی حسن وقبحی تفریق وتمیزده اولان معلوماتمزه وبونلرك مقتضاسیله عمل ایتمه‌مزه كوره اولور ؛

فی زماننا بالجمله متمدن دولتلر اسكی وقتلرده اولدیغی كبی تربیهٔ عامه‌یی افرادك رأی خودینه ووسائط مالیه‌لرینك مساعده‌سنه ترك وتعلیق ایتمیوب بونك هم مجبوری وهمده مجاناً اولمسی اصولنی وضع ایتملری دخی بوحكمت واهمیته مبنیدر .

متبوع مفخممز و ولی نعمت بی منتمز پادشاهمز افندمز حضرتلری دخی تخت عالی بخت عثمانی یه جلوس میامن مأنوس ملوكانه‌لرندن برو اساس ملك وملت عد اولنمغه شایان اولان بو مقصد جلیلی هیچ بروقت نظر اعتباردن دور طوتمیه‌رق ممالك شاهانه‌لرینك هر طرفنده وبالجمله صنوف تبعه‌لری بیننده انوار معارفك انتشارینی اعزآمال اتخاذ بیورمشلردر.

اشته ازجمله زیر حمایهٔ مخصوصهٔ همایونلرنده بولنان بو مكتب ملكیه اومقوله دارالتعلیملرك باشلوجه‌لرندندر . هرسنه زمانمزك مزاج واحتیاجنه موافق برچوق طلبه یتشدیردیكی مثللو بوسنهٔ مباركه دخی قرق قدر شاكرد حاضرلمشدر و شمدی مشهود چشم ابتهاجمز اولدیغی وجهله بونلرك سرآمدلری مكتبده اكتساب ایتمش اولدقلری جواهر كمالاته بر ضمیمهٔ جمیله اوله‌رق ذی قیمت مكافات سنیه یه دخی مظهر اولمشلردر .

بو ذاتلر مرور تذكره‌سی مثابه‌سنده اوله‌رق یدلرنده بولنان شهادتنامه‌لرله بو كوندن اعتباراً هیئت اجتماعیه مجلسنه رخصتیاب دخول وبمنه تعالی حائز مراتب فیض و قبول اوله‌جقلردر .

بونلرك قامت استعدادلرینی قبای زیبای علم وادبله تزیین ایدن مأمورین ومعلمین بو خدمت شریفه ایله مباهی اوله‌جقلری كبی كندولری دخی بین الاماثل والاقران بر صورت ممتازه ایله هیئت اجتماعیه‌یه داخل اولدقلرندن طولایی ممنون وسرافراز اوله‌رق دولت وپادشاهلری اغورنده ابراز حسن خدمت وصداقته سعی واقدام ایده‌جكلری بی اشتباهدر .

همان جناب حق عمر و شوکت حضرت پادشاهی‌یی روز افزون ، وبالجمله بندکان و زیر دستانلرینی انواع ترقیات مشاهده‌سیله مفتخر و ممنون بیورسون آمین .

١٢

نطق رسمی

بزجه هر سعادتك مدار منفردی شمدی قرائت اولنان شو امر عالیده مندرج ارادات وارشادات سنیهٔ حضرت پادشاهی‌یه امتثالدن عبارتدر .
جناب الله موفق بالخیر اتمك ایستدیکی قوللریچون توفیقات آلهیه‌سنك اسباب حصولنی ده برابر خلق ایدرکه اواسبابدن بری ده یرلیغ بلیغ الهی و تبلیغ رسالتپناهیدن صکره اولی الامرك امرینه اطاعتدر .
بو مثاله امتثال ایدنلر ایچون عدم موفقیت اصلا ممکن و متصور دکلدر .

حتی بوکا مبنیدرکه انسان ایچون بر امرده موفق بالخیر اولمامق مطلقا یا سوء نیت ویا قصور همتدن نشأت ایدر دیرلر .
ولی نعمت بیمنتمز شوکتلو پادشاهمز افندمز حضرتلری عصرمزده عدل و احسان قواعدینی مجددانه دکل ؛ عادتا موجدانه دینیله‌جك بر صورتده تأسیس و تقریر بیوردیلر .
عدلْ مجسم ؛ وروح جسم عالم اطلاقنه سزا اولان بویله بر پادشاه رحیمك امرینه نصل امتثال اولنمز ؟

بن امور موکوله‌مجه بر وقت بو خط حرکتدن آیرلمیه‌جغم همده آیرلمق نصل ممکن اوله‌بیلور ؟

امینم که رفقای کرامم دخی بو بابده آراء صائبه و معاونت کریمانه‌لریله بنی تقویه بیوررلر .

هله اهالی ، وطنپرور اولان طوغری مأمورلردن بر وقت معاونتلرینی دریغ ایتمزلر . چونکه الله دخی طوغری‌یه معیندر .

جنس و ملت تفریق ایتمیه‌رك اهالینك هر صنفی قانون نظرنده مساویدر .

حضور قانونده اقویا ایله ضعفا برابردر .

بنم ایسه بلکه‌ده ضعفایه رفقم اوفردر .

انسان ایچون دنیاده اویقوسز طورمق قابل اوله‌یدی اویقو زمانمی دخی عباداللهك مصالحنی رؤیته حصر ایدردم .

حکومت قپولری هر کس ایچون هر زمان آچیقدر .

حتی کیجه یاریسی بیله استیان طرفمزه مراجعت ایده‌بیلور .

عند پادشاهیده و حد ذاتنده شرع و قانوندن اعز و اقدس بر شیء یوقدر .

حکم شرع و قانونه متابعت ایدنلر جمیع زمانده ممدوح و مقبول ؛ و خلافی حرکتده بولنانلر دائما مقدوح و مدخول اولورلر .

ارقداش ووطنداشلریمك جمله‌سنی بو فکرده کندمله متحد بوله‌جغمی و ان شاء الله تعالی دولت و مملکته عائد پك چوق آثار نافعه‌یه موفقیتله طرف اشرف حضرت پادشاهی ایچون جمله‌دن خیرلی دعالر آلدیره‌جغمی امید ایلرم .

همان جناب حق حبیب اکرمی حرمتنه موفق بالخیر بیورسون آمین .

(سری پاشا)

١٣

افندیلر

اون طقوزنجی عصرده جمعیتله یشایان مدنی انسانلرك معارف دینیلان سرمایهٔ سعادتی الده ایتدکجه یعنی ترقی یولنده ایلرولیان اقوامك اثرینه کیتدکجه نائل رفاه وحضور اوله‌میه‌جغی حقائق مسلمه‌دندر . بو حقیقتی بو عصردن اول ادراك ایدن قوملر بو کون شهراه مدنیتده بزه پیشدار اولیورلرسه‌ده قدرت فاطره‌نك ابنای بشره بر موهبهٔ مخصوصه‌سی بولنان ذکاوت وفطانت دینیلان وانسان ایچون مابه التمیز اولان خصائص معنویه شرقلیلرده کالیله موجود اولدیغندن تحصیل علوم وفنون خصوصنده سعی وغیرتده ثبات ایتدکجه بزم دخی معناً ومادةً آثار ترقی اکتساب وارائه ایده‌جکمزده شبهه یوقدر . حتی اقوام شرقیه‌نك اهمیت معارفی تقدیر ایله او یولده صرف مساعی ایلدیکی زمان، و او قدر زمانده استحصال ایتدیکی نتائج نظر دقته آلنورسه غربیونك بزم حالمزده ودرجه‌مزده بولندقلری آوانده‌کی ثمراتنه نسبةً افتخاره سزا کورلمك ایجاب ایدر.

بو یولده حاصل اولان تیقظ و انتباهمز و سعی و اقدامز بر دوام اولدقجه خورشید سعادت مدنیه دیمك اولان علوم و معارفك تدریجاً وطنمزك هر یرنده شعشعه‌پاش کمال اولدیغنی کورمکله چشم افتخارمز پرنور و قلبلرمز مسرور اوله‌جقدر .

فقط تحصیل معارف خصوصنده غایتله حائز اهمیت و معتنا بر کیفیت واردرکه بو کون میدان ترقیده خرامان و صاحب قوت و ثروت بی پایان اولان اقوامك عقلاسنی بیله جداً دوشوندیریور . بو مادهٔ مهمه کنجلرك تحصیل علوم و فنون ایللرینه حصر غیرتله برابر محافظهٔ اخلاق حسنه‌سنه فوق العاده دقت و اعتنا ایدلمسی خصوصی ایدوکنی عرض ایدرم .

اوروپاده اك زياده انوار علومك منتشر اولديغى محل المانيا قطعه‌سى اولوب اليوم محافظهٔ اخلاق ايچون چاره دوشونيلان بر دخى اوراسيدر . حكمداره حرمت و محبت ، قانونه اطاعت ، وطنداشلر ايله حسن آميزش .و الفت كبى حسيات وروابط مقدسه و مبالات دينيه‌دن محروم اوله‌رق يتيشه‌جك گنجلرك نه منسوب اولدقلرى قومه و نه نفسلرينه خدمت و منفعت حقيقيه‌لرى اولمديغى بالتجربه مثبتدر .

معلوم عرفان ملزوم وطنداشانه‌لريدركه شمدى‌يه قدر اشتهار ايدن علم اخلاق علماسى « اخلاقسز انسان يولارسز حيوان كبى‌در » ديه بر تشبيه عبرت بخشا ايله همجنسلرينى محافظهٔ حسن اخلاقه تشويق ايلمشلردر.

دوشونمليزكه هردين اساساً حسن‌اخلاقه وانسانلرى انسانلرله حسن اختلاط وائتلافه خادم اولوب اقوام بيننده راحت و سعادتك حصولى ، و هر فردك نعمت حضور و رفاهه وصولى انجق بو رابطهٔ معنويه‌يه وابسته‌در .

سايهٔ سعادت پيرايهٔ شاهانه‌ده محترم ارمنى وطنداشلرمزك دخى يوماً فيوماً تحصيل علوم و كمالات ايتمكده و طريق ترقى‌يه گيتمكده اولدقلرى چشم شكران ايله مشاهده ايدلمكده اولوب محافظهٔ اخلاق حميده خصوصنده عقلاى اقوامك متفق الرأى بولنملرى طبيعى اولديغندن اشبو مكتب هيئت اداره وتدريسيه‌سنك دخى بو نقطهٔ مهمه‌يى درپيش نظر ايلمكدن دور اولمدقلرى طلبه و طالباتك ابراز ايتدكلرى حسن حال واثر كمال ايله مثبتدر .

اشبو جمعيت خيريه‌يه مدعو بولنديغمى دونكى كون معارف عموميه ناظر عاليسى دولتلو منيف پاشا حضرتلرينه افاده ومكتبك احوال منتظمه‌سنى حكايه ايلديكم زمان طرف عاليلرندن بالوكاله بيان ممنونيت و محظوظيت ايتمكلكمى امر ايلدكلرى جهتله مكتبك هيئت موجوده‌سنه

پاشای مشارالیه حضرتلری نامنه اوله‌رق بیان خشنودی وتشکر ایدرم .
اخلاق ممدوحه ایله متصف بولنان انسانلرك دائما ورد زبان ایلملری لازم کلان شوکتلو پادشاهمز (عبد الحمید) خان افندمز حضرتلرینك دعای تزاید عمر واقبال شهریاریلرینی تکرار ایله تزیین لسان عبودیت ایدلمسنی جمعیت محترمه‌دن رجا ایلرم «پادشاهم چوق یشا»

(صلاح الدین بك)

١٤

تحصیل معارفك فضیلتی

انسانك مدت عمری ایچنده یاد وتسلی‌یه لایق بر موسم سعادت وار ایسه اوده مجرد تحصیل معرفتله کچن زماندر.

معرفت بر جوهردر ! آنك تحصیلنه چالشمق بر ذوق دیکردر که بویله بر تعبیر نه آنك قیمتنی تقدیره ، نه ده بریکنك لذتنی تصویره کافی کورنمز . ایکیسی ایچون هر نقدر درجهٔ مزیتلرینه نسبتله آز اولسه ده شویله بر توجیه اجمالی یراشمزمی‌که (معرفت محض روح ، انك تحصیلی ایسه هر شیده باعث فتوحدر .)

حقیقت حیات انسانیه‌نك انجق معرفتدن عبارت اولدیغنده نصل شبهه اولنورکه معرفتسز انسان دنیاده کندینی بیله مدرك اوله‌میه‌جغیچون میت متحرکدن بشقه برشئ دکلدر . بویله تحصیلنه غیرتسزلکدن بشقه بر مانع

اولمیان حیاتی — که اعز اشیا اولدیغنده شبهه یوقدر — اله کتورمکده فوت فرصت ایدنلرك حالنه اغلامق لازمکلور . بوتقدیرجه کرك کندیسنی وکرك بشقه‌سنی تحصیل معرفته سوق ایتمك هنوز لذت حیاتی آله‌میان بر صبئ بی کناهی هلاکدن قورتارمق همتنه معادل اوله‌مزمی ؟ وبلکه آکا بیله مقدم طوتیله‌مزمی ؟ که : هلاك انعدام ایسه معرفتسز کویا یشامق موتك حالت بحرانی ایچنده دوامدر !..

الحاصل معرفتله آنك مقابلنك که : جهالت دیمکدر مقایسه‌سنه نصل تنزل ، و اوصفتده بولنمغه نصل تحمل اولنورکه بر فاضلك کتبخانهٔ معرفتی بر جاهلك خزانهٔ ثروتندن یوز درجه متین کورینور .

تحذیر اول کنجلره که وطن وملتك امید سعادت وسلامتی کندیلریله قائم و منعدم اولدیغنی خاطردن چیقاروب و بر انسانی همجنسنه خیرلی ایتمکه قابلیت ویرن علم ومعرفت تحصیلنی برطرفه براقوبده تنپرورلك وسفاهتکارلق یولنده تلف نقد وقت ایدر .

تحسین وتقدیر اول کنجلره که : فضیلت وسعادتی ووطننه مفید اولمغه قابلیتی هنر وکالده بیله‌رك خواب راحتنی آنك اکتسابنه صرف ایلر .

حیف ابد اول آواره سیران وبیهوده پویان هوا وهوسه که : اشیای عرضیه‌نك بقاسنه قائل وحال حاضردن استفاده یه مائل اوله‌رق زمان کچدکجه احتیاجاتك دخی مترقی اوله‌جغندن غفلتله علم ومعرفت کبی بر سرمایهٔ بی زوال تحصیلندن استغنا کوستررلر .

رشك وحسد اول غیرتمندان ومجاهده کاران کسب معرفته که اشعال چراغ همتله صباحلیوب محروم خواب وحضور اولورلر ایسه ده طریق ترقیده هر دقیقه بر خطوه ایلرو کیدر وایلرو کیتدکجه مطمح نظرلری اولان نقطهٔ سعادت واعتلایی متواضح ومتقارب کوره‌رك روشن چشم فخر ومباهات اولورلر .

« بقدر الكد تكتسب المعالى
ومن طلب العلى سهر الليالى »

(آكرم بك)

بالاده‌كى بيتك ترجمه‌سى

آكتساب معالى سعى و امك مقدارنجه در . بيومك ايستيانه كيجه‌لرى اويوميوب چالشمق كركدر .

١٥

توزيع مكافات مناسبتيله

افنديلر !

بوراده مشهود چشم ابتهاجمز اولان انتظام وترقىٔ تام ، شبهه‌سز هيئت تعليميه ايله مكتب مديرى افندى طرفندن صرف اولنان مساعينك ثمرهٔ بركزيده‌سى اولمغله بو بابده كنديلرينه نقدر بيان محظوظيت ايدلسه آز در : چونكه ولى نعمت عالميان ومفخر حكمداران جهان شوكتلو پادشاهمز افندمز حضرتلرينك نشر معارف امر اهمنده آن بآن مصروف بيوريلان علوعنايات جهاندرجات تاجداريلرينى حقيله تقدير ايدرك آرزوى مقدس ملوكانه‌نك حصولنه صرف مساعيده سزك كبى تفوق غيرتنده بولنانلر يالكز بزم دكل عموم اهاليمزك مظهر ستايشى اولمغه

شایاندر . مع هذا وسعت دریای فضل وعرفان وعلو مرتبهٔ شانی بتون جهان مدنیتی حیران ایدن شوکتپناه افندمزك عصر سعید سلطنتلرینی ادراك ایتمك شرفنه نائل اولان عثمانیانك آداب تابعیت وصداقته یاقیشه‌جق ترقیاتده نه مرتبه ایلرو کیدرلو ایسه توجهات جهاندرجات حضرت پادشاهی‌یه دخی او نسبتده اثبات لیاقت ایدرك ممدوح ومسعود اولورلو .

همان جناب حق ظل ظلیل فیض دلیل ملوکانه‌یی الی قیام الساعه اوزرمزدن آیرمیوب جمله‌مزی رضای همایونلرینه موافق خدمات وافعاله موفق بیورسون آمین .

(بحری)

١٦

نطق رسمی

شو اوقونان امر عالی — که عظمتلو پادشاهمزك پك معزز بر مثال واجب الامتثالیدر — بزه شرع و قانون احکامنه متابعتی امر ایدییور . شرع و قانون ایسه معلومدر که محضا حقی اظهار ، مظلومی استظهار ایچون وضع اولنمشدر .

ایمدی اظهار حق، استظهار مظلوم خصوصلرنده بکا اك زیاده یاردم ایده‌نك یانمده اك زیاده سویملی اولمسی طبیعیدر .

ولی نعمت بیمنتمز شوکتمآب افندمزك بو عبد صادقلرینی ایکنجی دفعه

اولەرق ولایتکزه مأمور بیورملری انجق سزك صلاح حالکزه خدمت ایچوندر .

صلاح امت ایسه معلومدرکه اتفاق کلمه ایله حاصلدر نزاع و تفرقه یه سبب اولنلر حقك‌ده خلقك‌ده نظرنده مردود و منفوردر .

زیرا هر خیری بسیله‌یان وفاقدر هر شری‌ده طوغران نفاقدر .

ایشته حبل متین وفاقه طوتمق ایچون بن سزه الّی اوزادییورم ، اللهه ، پادشاهه اطاعتی ، قانونه حرمتی ، وطنه محبتی اولنلر ، نمله ال اله ویرر .

بو الدن النی کری چکن مطلقا خائب و خاسر اولور زیرا اللهك ید قدرتی جمله‌مزك اللری اوستنده‌در .

افندیلر !

ایشته کوریبورسکزکه جناب الله طوغریلری عزیز ایدییور .

حب معالی ایله مجبول اولان انسان نفسنك ذلیل اولدیغنی ایسترمی؟

البته ایسته‌مز .

اویله ایسه هیچ بر وقت طوغریلقدن آیرلماملی‌یزکه دائما عزیز اوله‌لم .

زیرا شوکتلو پادشاهمز دائما طوغری کیدنی طوغری سویلیانی سور .

افندیلر !

وقتك نزاکتنی ولایتك اهمیتنی ولی نعمتك عاطفتنی تقدیر ایدیکز . تقدیر ایدکزکه سزی ده تقدیر ایدنلر بولنسون . زیرا فرصت بلوط کبی درکه اصلا قراری یوقدر هنر آنی قاچیرمامقدر . فیاض قدرتك ملکمزه خلقمزه بخش ایتدیکی استعداد ترقی‌یی ضایع ایتمك قدر بر خسران عظیم تصور اولنه‌مز .

قدرتلو پادشاهمز بو استعداد خداداددن تمامیله استفاده‌کزی تأمین و تسهیل ایده‌جك مساعدات سنیه‌لرینی دریغ بیورمیور .

او پادشاه حکمتپناه‌که عموم تبعه‌سنی بلا استثنا اولادی کبی سوییور .

برده دوشونکزکه بو عالم فانیدر کیمسه‌یه مال اولماز .

ایمدی روامی که بر غرض نفسانی ایچون انسان آخرتنی‌ده خراب ایتسون ؟

هانیا بنم سلفم هانیا او محبوب قلوب اولان یوسف پاشا ؟ . . . بر زمان اوده شوراجقده سزه بویله خطابت ایدییوردی .

بو کون ایسه اولسان ناطق بر جسم جامد حالنه کیرمش ، بلکه اجزاسی بیله انحلالپذیر فنا اولمشدر .

اوف! انسان حقیقت نه‌ده ظلوم وجهول ایمش ! . . . .

افندیلر !

موت مدهشدر ، لکن بو عالمده اندن زیاده عبرت آله‌جق شیلرده واردر .

بیلیرسکزکه الله ذو الجلال محول الحول والاحوالدر .

ایشته او عزیز اولان الله بو کون بر جلوهٔ عبرت آمیزینی سزه کوستریور .

عدالت برمیزاندرکه الله بیله عملمزی انکله طارتیور برکفه‌سی مکافات اوبری مجازاتدر هر کس دیلدیکی جانبی اختیار ایده‌بیلیر .

مقدمکی مأموریتمده دخی همان عموم طرفندن کوردیکم حرمت ومحبتی آرتیره‌جق و معاونت خیر خواهانه‌کزله اولا الله ذو الجلالی ثانیاً پادشاه کریم الخصالی جمله‌مزدن راضی وخشنود ایده‌جك خدمات حسنه یه موفقیتی الطاف سبحانیه ومددکاریٔ روحانیت نبویه‌دن امید واستدعا ایلرم .

(سری پاشا)

١٧

عصرمز

درونده یشامقده اولدیغمز شو اون طقوزنجی عصر ، گچمش عصرلرك اك شرفلیسیدر . آگرچه معجزاتلی عصرلر گلمش گچمش ایسه‌ده ، شو زمانمزده مشاهده اولنان غرائب شمدی‌یه قدر هیچ بر عصرده سبقت ایتمامشدر .

سؤال ایده‌لم بر دفعه بیکلرجه میل مسافه‌سی اولان بر محلدن دیگر محلله بر دقیقه‌ده خبرلشمك ، یاخود بر آیلق یولی بر گونده قطع ایتمك ، یاخود کرهٔ ارضك هر طرفنه کیف ایچون سیرانه چیقمق نه آدمه نه وقت میسر اولمشدر ؟

کالی اون پاره اولان بر غزته هر صباح چیقوب احوال بشردن وقطعات خمسهٔ عالمده جریان ایدن حالاتدن بزلری خبردار ایدییور . طوربابل محواولمش گتمش ایکن اخیراً ایفل قله‌سی نامیله اوروپاده باش گوستررور ایام یتمش ایکی ملته جولانگاه اولور . آنك ذروه‌سندن صاچان ضیای الکتریقی نصف اللیلده گونش طوغمش گبی اورته‌لغی نوره غرق ایدر .

فی الواقع ادبیاتجه فیض بولمش عصرلر اولدی وبو عصرلرده نیجه آثار نامدار ذکای آدمه شان ابدی اهدا ایلدیلر ایسه ده عصر حاضرمز آثار نامداریله سابقلرینه قات اندر قات فائقدر . بوندنماعدا شو مزیت وشرفی دخی حائزدرکه کتب وقرائت بو عصرده رواج بولدیغی قدر هیچ بر عصرده بولمش دگلدر . نته‌کیم شمدیکی زمانلرده اك ادنی بر گویجگزده بیله دار عرفان وار واورایه دخولمزده اطفال زمانه‌یی ، نیجه اسرار

سلامت نثارله مالامال اولان كتابلر اوزرينه سرنكون وطالمش كوررز .

ايمدى عقل بشرك برنجه وسائط تسهيلاتبخشايى خلق ايتديكى و دماغه لذت ونفسه راحت ويرر بونجه اسبابى تكثير ايلديكى بويله بر عصر سعادتحصره نائليتمزدن طولايى الحق بختيارز . بو بختيارلغمز يالكز بو جهتدن دكلدر . باقكز بر دفعه اخلاق بشر نقدر كسب ملايمت ايتمش والحاصل عمربشرك قيمتى نقدر زياده طانلمش، حريت وجدانيه نقدر رعايت بولمشدر .

قديم يونان ممالكندن اسپارطه‌ده بر چوق معصوملر حياتدن محروم ايديلور ايدى . نيه ؟ چونكه نحيف وناقص طوغمشلر ايدى .

حقوق انسان بو زمانده اولمدق صورتده ايوجه تقدير وقانونلر ايله تأمين ايدلمشدر . هنوز نطقه كليان طفل شيرخواره ، بو قانونلر سايه‌سنده امن وسلامته‌در .

هانى او اون‌طقوزنجى عصرك اوائلنه دك علو فشان اولان اوروپانك انكيزسيون اوجاقلرى اوت بونلر باتدى وبو كونكى كون هر كس اعتقادنده حر وسربست اولوب كشينك وجدانى بالاختيار قبول ايتديكى مذهبك مقدس ومستقل معبديدر .

(مهرى)

١٨

زيارت خرقهٔ سعادت ملابسه‌سيله تشريف شاهانه وقوعنده كذركاه
همايونده صفبستهٔ تعظيم وتبجيل اولان غلطه ارمنى مكتب
كبيرى طلبه ومعلمينه عطيهٔ سنيه‌نك توزيعى
ضمننده مكتبه كلان هيئت عليه حضورنده
اوقونان مقالهٔ شكرانيه

[مدير مكتب طرفندن]

افنديلرم

ولى نعمت بيمنتمز ، شهريار اسكندر اقتدار ، خاقان معالى آثار افندمز حضرتلرينك ، مكتب عاجزانه‌مزك بالجمله معلم قوللرينى ترحماً تلطيف ايچون ارزان بيوردقلرى عاطفت و عنايت سنيهٔ تبعه‌پروريلرندن طولايى درون دلدن حس ايلديكمز شكرانيت بندكانه‌نك عتبهٔ عليايه عرض واشعارينه همت بيورلمسنى هيئت تدريسيه نامنه اوله‌رق استرحام ايلرم ،

بز معلم قوللرى . عهدهٔ تدريس وتربيه‌مزه احاله اولنان اوچيوزه قريب طلبه‌يه ، درس اثنالرنده واوقات سائره‌ده دائما حامىٔ علم ومعرفت، ومحيىٔ ملك وملت اولان شوكتلو پادشاهمزه وتخت عاليبخت عثمانى‌يه ، اجداد واسلافمز مثللو مادامت الحيات صدق تبعيت وحب وارتباطده بولنمق فضيلت ممدوحه‌سنى ذهن وضميرلرنده تقرير وتوثيق ايلمكده اولديغمزى ، وبو وظيفهٔ نظيفه‌ده شمدى يه قدر قصور ايتمديكمز كبى بوندنبويله دخى عينى مسلك اوزره بر دوام اولوب ، مايهٔ صداقتله مجبول اولان اطفال

مرقومه‌یی ، اصدقای تبعهٔ شاهانه اولمق اوزره یتشدیره‌جکمزی مع‌الافتخار عرض وبیان ایلرم .

همان جناب رب ذو الجلال ، ولی نعمت اعظم ، وشهریار معظم ، شوکتلو مهابتلو جمیع عالمه مرحمتلو سلطان غازی بیوك عبد الحمید خان ثانی افندمز حضرتلرینی الی اخر الدوران تخت عالیبخت همایونلرنده دائم وباقی ایلسون آمین .

(مهری)

١٩

طلبه‌دن بری طرفندن

افندیلرم

محضا عالمه بخشایش عال العال ربانی اولان شوکتمآب افندمزك ، مودوع ید مؤید جهانبانیلری اولان جمیع رعایا وبرایای عثمانیه‌نك ، محضا همم سنیه وشفقت جلیلهٔ شهریاریلری سایه‌سنده امثالی نامسبوق صورتده ، ازهر جهت مظهر اولدقلری رفاه وسعادات ، وعموم اولاد وطنك ، بلا تفریق شاهراه ترقی وعرفانده نائل اولدقلری بونجه تسهیلات وعنایات ، حقیقةً تواریخ عثمانیه‌یی بغایت تزیین ایده‌جك موادden بو- لنمشدر . علی الخصوص ارمنی ملت صادقه‌سنك ، شوکتمآب افندمزك دور جلیل همایونلرنده ، ماسبقنه فائق صورتده نائل اولدیغی انواع مساعدات وتعطفات جلیله ، ارمنی تاریخنك اك مسرتبخش صحیفه‌لرینی تشکیل ایده‌جکی مسلم بولنمشدر .

سوکیلو پادشاهمزك هر بر کونی ملته منتج اشفاق کوناکون اولمش و اولمقده‌در . نته‌کیم بو دفعه دخی دیکر بر لطف جلیل اولمق اوزره ، زیارت خرقهٔ سعادت یوم مسعودنده کذرکاه معالی اکتناه حضرت جهانبانیده صف آرای تبجیل و تعظیم اولان بو مکتب شاکردانی کوله‌لرینه تعطفاً نظرهٔ مرحمت باهرهٔ تاجداریلری بیدریغ و احسان ، ومن غیر حد کمال تضرع ایله خاکپای مراحمپیمای شاهانه‌لرینه تقدیم ایلدیکمز قصیدهٔ عبودیت افاده‌نك اخذ و قبولنه فرمان عنایتبیان ارزان بیورلمش ، و بو حاللر ایسه ذاتاً اصدقای بندکانجه جهان دکر بر نعمت ومفخرت عظما ایکن ، بو کوندخی ید افتقار احقرانه‌مزك عطیهٔ شاهانه ایله مالامال بیورلمسی ، جمله شاکردان کوله‌لرینی لجهٔ حیرت و مسرته مستغرق ایلمش اولمغله ، همان بو حال عجز اشتمال چاکرانه‌مزده دودست ابتهالمزی جانب آسمانه رفع ایله ورد زبان مصادقتبیانمز اولان پادشاهمز چوق یاشا دعای واجب الاداسنی تکرارله کسب فخر ایلرز .

(مهری)

[رئیس هیئت طرفندن ایراد بیوریلان جواب صورتی]

افندیلر

کوستردیککز مآثر عبودیت وصداقت ، محضا حسن تربیه‌کز ثمره‌سیدر . مکتبکز مجموع احوالنه نظراً الحق مدرسهٔ صداقت دینمکه شایسته در . شوکتمآب افندمزك ارمنی تبعهٔ شاهانه‌لری حقنده اولان توجهات جلیلهٔ جهانبانیلری افزون اولمغین سایهٔ شاهانه‌ده تأمین استقبال ایتمك ، و دولت و وطنه یرار بندکان اولمق اوزره تحصیلده تشدید سعی و غیرت ایتمکزی توصیه و آرزو ایلرم .

٢٠

نطق رسمی

جناب حق وجود مقدس ملوکانه‌لرینی بو ملك وملته باغشلاسون .
ولی نعمت بی منتمز شوکتمآب افندمز حضرتلرینك مهد ظهور عثمانیان اولان اناطولی قطعه‌سی اهالیسی حقنده حسن نظر همایونلری بر کمال اولدیغنی سزه کمال ممنونیتله تبشیر ایلرم .
پادشاهمزك احیای وطن جهتنه مصروف اولان جلائل همم شاهانه‌لری بزم تقدیر وتعیین ایده‌بیله‌جکمز درجه‌لردن چوق عالیدر .
بو بابده‌کی اوامر سنیهٔ خلافتپناهیلرینی انفاذ واجرا ایچون بو عبد صادقلرینی ولایتکزه لطفاً والی تعیین بیوردیلر .
درعهده ایتدیکم وظیفهٔ مقدسه‌نك اهمیتیله متناسب اقتداره مالك اولمدیغمی اعتراف ایدرم .
بونکله برابر بر نقطهٔ استناد وارکه اوده توفیق آلهیدر .
توفیق آلهی شرع وقانون احکامندن اصلا منفك اولمیان امر ورضای خلافتپناهی‌یه توفیق حرکت وحسن نیته مقارن اولان علو همتله قزانیلیر .
بزمده ذاتاً بوندن بشقه خط حرکتمز یوقدر . .
انکچون امید ایلرمکه امورمزده توفیقات آلهیه‌یه مظهر اولورز چونکه فیاض قدرت ایچون بخل وامساك اصلا متصور دکلدر .
ارادهٔ کلیهٔ آلهیه عبدك ارادهٔ جزئیه‌سنه ناظردر .
بز سز منزل سعادت وسلامته ایلته‌جك بر شهراه مستقیمه سلوك ایلر ایسه‌ك هادی السبل اولان الله ذو الجلال دخی هدایت وعنایت آلهیه‌سنی کندیمزه رهبر نجات ایدر . اما بونك عکسیده بالعکس در .

برده بیلملی یزکه عصرمز عصر ترقیدر زمان وقوف و عطالت دکلدر .

منهاج سعادت اوکزده آچیق طوریبور بر آدیم ایلری آتان قزانیر .

بو خصوصده دخی متبوع مشروع ومعظممز افندمز حضرتلرینك اثر سعادتلرینه اقتفا ایتمك حصول مقصده کفایت ایدر .

نه موتلویزکه بلا استثنا عموم تبعهٔ صادقه‌سنی مسعود وبختیار ایده‌جك اسباب ووسائلی تحری واستکمالدن بشقه بر شی دوشونمیان شوکتلو غازی عبد الحمید خان ثانی افندمز حضرتلری کبی بر شهنشاه معدلت کسترك عهدسعید سلطنتنی ادراك ایلدك .

بویله بر شهریار عالی‌تبارك اغورنده هر وطنپرور فدای جان ایدر .

احوال مملکته کلنجه قدرت فاطره‌نك بو خاك پاکه بخش ایتدیکی منابع ثروت اولقدر چوقدرکه اهالیمزك بر قاچ مثلنی بختیار ایده‌بیلیر .

انشاءالله تعالی معارف ومعابرك تعمیم وتنظیمی بو منبعلردن حقیله استفاده‌مزی تأمین ایده‌جکدر .

چونکه معارف فکرانسانی تربیه، معابر ثروت وسامانی تنمیه ایدر .

ایشته شو اسباب سعادتی تحصیل وتکمیله چالیشانلر وطنلرینه صحیحاً بیوك خدمت، وآمال وافکار حضرت ولی النعمته موافق حرکت ایتمش اولورلر .

رفقای کرامله اهالیٔ مملکتی بو فکر ترقی پرورانه‌ده متحد بوله‌جغمی وجمله‌سندن معاونت کامله‌یه مظهر اوله‌جغمی امید ایلرم .

همان جناب حق حبیب اکرمی حرمتنه جمله‌مزی موفق بالخیر بیورسون .

(سری پاشا)

٢١

تجارت اوطه‌سنك كشاد نطقی

افنديلر

تعريفدن مستغنی اولديغی وجهله متبوع مفخم و معظممز شوكتمآب افندمز حضرتلرينك تخت عاليبخت عثمانی‌يه شرف افزای جلوس بيوردقلری يوم سعادتدن بو آنه قدر نيجه نيجه آثار و ثمرات جليله‌سنی مشاهده ايلديكمز افكار و نيات مراحم آيات ملوكانه‌لوندن بريدخی و بلكه باشلوجه‌سی وطن عزيزمز بولنان و محضا دار سعادت ديمكه شايسته اولان شو ممالك وسيعهٔ عثمانيه‌نك ازهر جهت ترقی ومعموريتی ، و اهاليسنك علی السويه ثروت و سعادت حاله نائليتی خصوصلرندن عبارت بولنمش ، و بويله بر مقصد جليلك حصوله كلمسی ايسه فی الواقع زراعت و صنعت و بونلره متفرع علوم و معارفك وجودينه متوقف ايسه ده بونلره حيات ويرن انجق تجارت ماده‌سی و بوكا ضابطه و رابطه ويرن اكرچه محاكم تجارت ايسه‌ده نفس تجارتك كوندن‌كونه ترقی ايتمسنه وارباينك تكثر عددينه و مضرتدن وقايه اولنمسنه يك چاره دخی تجارت اوطه‌سی اوله‌بيلور كه بو اوطه اليوم اوروپانك بالجمله تجارتكاه اولان محللرنده بولنديغی وجهله اعضاسی امر تجارتك يالكز نظرياتيله دكل الا هر كونه عملياتيله اشتغال ايدن و حسب الطالع كاه كار وكاه ضرر ايله معاملات جديهٔ تجاريه‌ده تجربه و آزمايش كسب ايتمش و او يولده بيومش اولان قدمای تجاراندن انتخاب اولنمش بر هيئت رسميه ديمكدر و باشلوجه وظيفه‌سی ايسه اولاد وطنك رفاه حالنه مدار اولور اسباب و وسائل حقنده تعاطئ افكار ايتمكدر .

هرنقدر مزيد عنايتلو پادشاهمز افندمز حضرتلرينك اجداد عظام

فردوسی مقاملری طرفلرندن امر تجارتك وجوده کلمسی وتوسیع دائره‌سی خصوصنده وقت و حاله کوره صرف همت و غیرت بیورلمش ایسه ده اشد لزومی درکار اولان تجارت اوطه‌لرینك احداثی هر نصل ایسه اولوقتلر میسر اوله‌مامش مکرکه تجارت عثمانیه‌نك حد کماله وارمسی و استکمال نواقصی محضا وجودیله مفتخر اولدیغمز ولی نعمت بیمنتمز پادشاه شوکتپناه افندمز حضرتلرینك شو عصر همایونلرینه وارادهٔ سنیهٔ ملوکانه‌لرینه ازلده مقدر بولنمشدر .

اشته بوکا بر دلیل اولمق اوزره اقدمجه تأسیسنه امر وفرمان بیورلمش اولان تجارت اوطه‌سنك رسم کشادینه حمد اولسون بو کون نائل اولدیغمزدن و بو موفقیت ایسه اوته‌دنبرو مبذول اولان همم و عنایات جلیلهٔ ملکداریلرینه بر علاوهٔ فائقه و عموم تبعهٔ شاهانه‌یه دیکر بر جادهٔ سلامت آچلمش دیمك اولدیغندن ارتق بویله بر لطف جلیل بیعدیل ، و حق عاجزانه‌مزده دولتجه ابراز بیوریلان حسن امنیت و اعتماددن طولایی ادای وجیبهٔ تشکرنده هر حالده عاجزاولدیغمزدن سرمایهٔ بیچارکان اولان دعای مفروض حضرت پادشاهی‌یی تکرار ایده‌لم .

جناب پروردکار روح جسم عالم اولان شوکتلو قدرتلو سلطان غازی (عبد الحمید) خان ثانی افندمز حضرتلرینی کمال صحت و عافیت ، و مزید شوکت وسطوتله الی اخر الدوران سریر شوکتمصیر همایونلرنده دائم وبرقرار ایلسون آمین .

(مهری)

٢٢

مواصلت نامهٔ ولایتپناهی

لله الحمد مرکز مأموریت عاجزانهم اولان موصله مواصلت اولندی .
جناب حق حبیب اکرمی حرمتنه ولی نعمت بی منتمز ظل الله فی العالم افندمز حضرتلرینك نخبهٔ آمال معدلت اشتمال خلافتپناهیلری اولان خدمات خیریه ابرازینه عاجزلرینی موفق بیورسون آمین .
ممدوحیت و مقدوحیت افعال اختیاریه دندر .
برینك نتیجه‌سی سعادت دارین دیکرینك حاصلی خسران مبیندر . البته عقل و دیانت برنجیسنی ترجیح ایکنجیسنی تقبیح ایدر . طریق سلامت وار ایکن کریوهٔ خساراته کیدلمز . معلوم کافهٔ جهانیان و مسلم جمیع حقایق آشنایاندرکه مبارك وجود مسعود و اقدس همایون حضرت ظل اللهیلری ملت معظمهٔ عثمانیه ایچون بر عطیهٔ عظمای الهیه اولان ذات فاروقی صفات جناب خلافتپناهینك بالجمله ارادات ملهمیت آیات معالی پرورانه‌سی مابه الحیات دولت و ملت اولان امر جلیل عدالت و ترقی در .
اشته بو اوامر جمیله و جلیله‌یه اتباعاً سعی و غیرت ایده‌لم . چونکه صداقت و استقامتك مکافات صحیحه‌سنی کورمك محققدر . هانکی بندهٔ صادقدرکه نائل عواطف حضرت ولی نعمت اولمامشدر .
جمیع معالیٔ ترقیات حقیقیه‌نك مبدأ و اساسی ظل الله فی الارض افندمز حضرتلرندن و اورته‌ده احوال متأسفه وار ایسه مطلقا بزلرك عدم اقتدارندندر . بوعبد اعجز حضرت شهریاری رفقای کراممك ممدوحیتنی موجب اوله‌جق حصول اسباب موفقیاته بحقٍ معاونت ایده‌جکم . شخص

واحدك اقتداری قضایای کلیات اورده مزایای حسنه انتاج ایده‌میه‌جکندن عدم موفقیته سبب اولان حرص و اغراضی کلیاً ترك ایده‌لم و بالاتفاق ولی نعمتمز پادشاهمز افندمز حضرتلرینه استجلاب دعوات خیریه ایچون عباد خدایی صیانتله طریق مستقیم عدالته کیده‌لم ، ممدوح اوله‌لم . « وهو علی کل شیٔ قدیر . »

(رشید پاشا)

٢٣

نطق رسمی

افندیلر !

حکومتك علویتنی تصویر ایده‌بیله‌جك (حکومت) دن عالی بر کلمه اولسیدی ، او کلمه (حکومت) ه علم اولوردی .

حکومت ، نفسنده بو درجه متعالیدر .

بونکله برابر ارباب حکومتك وظائفی دخی حکومتك علویتی نسبتنده مهم و عالیدر .

تقدیر علویتندن عاجز اولدیغمز اشبو حکومت سنیه ، حکومت مشروعهٔ حضرت خلافتپناهیدر که حکم سماوی ایله ده مؤیددر .

واقعا حاکم علی الاطلاق جناب اللهدر .

لکن بزم حکمدار عالی‌تبارمز هم معزز بر پادشاه ، هم ده خلیفة اللهدر .

بو جهتله درکه ، ذات علیالوی کبی حکومت کبرالوی ده عالی و مقدسدر .

ایشته شمدی اوقونان امر عالی اویله بر پادشاه جامع المعالینك حکم شریفیدرکه ، مضمون منیفنه اتباعه دیناً و سیاسةً مجبورز .

چونکه طرف الهیدن اطاعت اولی الامر ایله مأمورز .

محققدرکه ، اقصای مطالب اولان رضاء الله ، رضای پاك خلافت پناهیدن بشقه بر شیٔ دکلدر .

زیرا بزم متبوع مشروع مفخممز ، ولی نعمت بی منتمز شوکتلو سلطان غازی « عبدالحمد » خان ثانی افندمز حضرتلرینك عنوان منشور خلافتپناهیلری ظل الله فی العالمدر .

بناءً علیه مجموع مساعیمز استحصال رضای خلافتپناهی‌یه مصروف اولملیدر .

رضای پاك خلافتپناهی ، عدل و احسان قواعدینی جامع اولان شریعت مطهره‌یه تمسکله استحصال اولنور .

شرع و قانون ، کفتین میزان اعتدالدر .

دنیاده ، عقباده اعمالمز آنکله طارتیلیر .

بناءً علیه یدیمین همتمزده شریعتی ، یدیسار دقتمزده قانونی طوته‌رق هر فعل و حرکتمزی آکا تطبیق ایتملی یز .

بو فکر و نیتله ایشه باشلایانلره جناب حق ده توفیقنی رفیق ایدر.

توفیق الهی ، رفیق طریق اولنجه منزل مقصوده وصول ، آسان اولور.

الحاصل صلاح دین و دنیایه فوز و ظفر ایستین ، بو دائرهٔ منجیه‌دن اصلا خروج ایتمز .

ایشته بزه‌ده الزم اولان بوراسیدر .

بو وظیفه‌یی ایفادن صکره محصول مساعیمزك عندالناس مشکور اولوب اولمامسی مساویدر .

آنکیچون شاید مساعیمزك مشکور اولمدیغنی کورسەك بیلە ، بوندن اصلا متأثر و مأیوس اولماملی یز .

زیرا خلقك عمومنی خشنود ایتمکی آرزو ایتمك محالی تمنی دیمکدر کە ، عبثدر .

بزم خلقە ، حقە قارشی بورجلو اولدیغمز وظیفەیی ایفا ایدەبیلەجکمزدن ، و ایدەجکمزدن و جداناً امین اولەمز کافی در .

باخصوص قلب انور همایونلری مشرق انوار الهامات اولان پادشاه حقائق آکاه افندمز حضرتلرینك نظر دقت شاهانەلرندن هیچ بر مأمورك هیچ بر حالی ستیر و خفی دکلدر .

بناءً علیه وظیفەشناس بر مأمور مقدم و مستقیم ایچون کیم نە دیرسە دیسون ، شوکتمآب افندمز حضرتلری آنی نظر مرحمت شاهانەلرندن اسقاط بیورمزلو .

کذران سن ، کثرت تجارب ، انسانە بیلمدیکنی اوکرەدر ، فکری تنویر ایدر .

علو همتلە خلوص نیت دخی صاحبنە جالب توفیقات و موجب نجات اولور .

بو سببلە درکە ، بن دخی عجزمی اعتراف ایلە برابر بوراده هر یردن زیاده دولت و مملکتە حسن خدمتلە طرف اشرف حضرت ولی نعمتە جملەدن دعوات خیریە استجلابنە موفق اولەجغمی الطاف الهیەدن امید ایلرم .

پادشاه رحیم و شفیقمز افندمز حضرتلرینك یکانە مقصد مقدس همایونلری بین الاهالی اجرای عدل و داد ایلە تعمیر بلاد و ترفیە عباد قضیەسیدر . حکومتلرك ده علت غائیۀ تأسسی بو در .

معارف و معابرك تعمیم و تنظیمی ، تجارت و زراعتك توسیعی کبی مسائل مهمە هپ بو اصلك فرعیدرلو .

ایمدی بو مقصد مقدسه خدمت ، هم و اجبهٔ ذمت ، هم دارینده موجب نجات و سلامتدر . عکسی ده باعث خسران و ندامتدر .

نصاب عقله مالك اولانلر شبهه یوق که شق اولی اختیار ایدرلر .

بناءً علیه عموماً مأمورین ولایت و ارکان مملکتی بو فکر و مقصدده متحد بوله‌جغمی و جمله‌سندن مظهر معاونت کامله اوله‌جغمی فطانت مسلمه‌لرندن مأمول ایلرم .

همان جناب حق ، حبیب اکرمی حرمتنه عمر و شوکت شاهانه‌یی مزداد وجمله‌مزه توفیق الهیسنی دائما دلیل سبیل رشاد بیورسون ، آمین.

٢٤

جلوس همایون نطقی

افندیلر

پادشاه فاروقجاه ولی نعمت بیمنتمز افندمز حضرتلرینك یوم مسعود جلوس همایونلرینه مصادف اولان اشبو یوم جلیل القدر سنه‌نك ایام سائره‌سی اره‌سنده بر الماس شان و شرف منزله‌سنده شعشعه انگیز عیون حمیتمندان وطندر .

تاجدار معالی آثار افندمز حضرتلرینك محضا همم مخصوصهٔ ذاتیهٔ شاهانه‌لری برکاتیله دولتمز دول معظمه میاننده پك بیوك قدر و شرف مادی و معنوی‌یه مالکدر .

ثمرهٔ اقدامات حضرت پادشاهی اوله‌رق امور داخلیه و خارجیه‌ده

دولته انفع واسلم اولان طریقه سلوك اولنمقده‌در . چارهٔ فوز و فلاحمز هر نه ایسه هر خصوصده پادشاهمزك افكار مخصوصهٔ مدققانه‌سی آنی میدانه چیقارمقده‌در . خالصانه و خیرخواهانه تسویهٔ مصالح دولته همت اولنمقدن طولایی نیجه‌نیجه مشكلات بالسهوله تسویه‌پذیر اولمش ومحال ظن اولنان آمالده بیله شاهد موفقیت عرض جمال ایتمشدر .

زیر تابعیت جهانقیمت شهریاریلرنده بولنان كافهٔ تبعهٔ صادقه حقنده كمال مرحمت و شفقت شاهانه‌لری مسلم اولوب هر درلو آمال خیریهٔ تبعه ترویج بیورلمقده‌در .

سایهٔ عنایتوایهٔ حضرت پادشاهیلرنده غوائل مخصوصهٔ دولت پیاپی مندفع اوله‌رق لله الحمد دولتی بالخاصه صیقه‌جق بر غائله قالمامش و ممالك سائره‌نك احوال مالیه‌سنده موازنه سزلك كورلدیكی شو زمانده دولتك مشكلات مالیه‌سی پك اهون قالمشدر .

شمدی‌یه قدر امثالی ایشیدلمیان بر طرزده تحویلات اخیره‌مزك رغبت مخصوصه ایله پیاسه‌لرده رواجیاب اولمسی یعنی طلب ایتدیكمز اقچه‌نك نیجه نیجه مثلی حضور اعتبارمزه عرض اولنه‌رق دولتمزه امنیت كوسترلمسی موفقیات سنیهٔ حضرت پادشاهینك اك بیوك نشانه‌لرندندر .

صورت مخصوصه ده عهد و میثاقمزه رعایت اولنمسی نزد معالیوفد حضرت پادشاهیده مطلوب وملتزم اولوب بو دخی اعتبار سیاسیمزه موجب قوت اوله‌رق دامن شان عثمانی عهدشكنلك لكه‌سیله لكه‌لنمامش و زمان سعد اقتران حضرت شهریاریده تعهدات جاریهٔ دولت عهود دولیه قیمت و اعتبارنده مظهر رعایت اولمشدر .

طوغریسی فضائل مخصوصهٔ حضرت پادشاهی‌یی تعداد ایتمك دولتك مآثر ترقیسنی تعداد دیمك اولمغله ولی نعمت افندمزك اوصاف همایونلری قلوب اصدقایه شوق ویره‌جك مواددن اولوب بو یوم مسعودده فضائل مزبوره‌دن بحث ایتمكی كندیمزه سرمایهٔ مفخرت بیلیریز .

ظاهری و باطنی ترفیه حال عباد خصوصنده‌کی عنایات ولی النعمی جلهٔ عالیه‌سندن اوله‌رق اك كمينه بر عاجزك اك اوزاق بر محلدن عرض ایتدیکی استعطافنامه‌یه احالهٔ انظار دقت وعنایت بیورلمقده‌در .

عتبهٔ فلکمرتبهٔ شوکتپناهی داد خواهان ایچون بر ملجأ کرمکستردر .

غایت مقصد همایون دولتك خارجاً محافظهٔ شان و شرفی وداخلاً هرکسك تأمین سعادت حالی اولوب نفس نفیس همایونلرینی بو یوله وقف ایتمش اولدقلرندن، وبو یولده بودرجه فداکارلق اسلاف عظام همایونلری‌نك هیچ برنده کورلمدیکندن قدر وقیمت ولی النعمی‌یی بیلمك وظیفهٔ ذمت قدر شناسیدر .

فیض مستعان همیشه پادشاهمزه شادی رسان اوله‌رق جله‌مزك یوماً فیوماً واصل درجات عالیات ترقی اولمقلغمزی بو یوم مبارکده لسان اخلاص ایله درکاه قادر قیومدن استدعا فریضهٔ بندکان صداقت اتمادر .

قلب هر مستمنده فرحبخش عنایت ، و دست هر مستعطی‌یه کرمبار عاطفت اولان ولی نعمت بیمنتمز افندمزك هر درلو آمال شاهانه‌لری نزد باریده رهین اسعاف اوله‌رق سایهٔ شاهانه‌لرینك فرقمزده دائما ممدود اولمسی سعادت وطنیه‌مزك موقوف علیهیدر .

کافهٔ محاسن اخلاقیه‌یی طبایع عباده یرلشدیرمك و تربیهٔ معنویه‌مزی ایلرولتمك جهتجه ابدالندن خالی قالمدقلری عنایات ایله پادشاهمز افندمز حضرتلری، ملك‌همایونلرینك محاسن معنویه‌سنه پك‌چوق خدمت والحاصل او جهتجه دخی اسلافه مسابقت بیورمشلردر .

کرك مادی و کرك معنوی نجاحمز ، فلاحمز ، اقبالمز ، سعادتمز محصول دست معالیپیوستی اولان شهریار عنایتکارمزك یوم جلوسنده‌کی مسرت قیاس قبول ایده‌مز .

لطف باری ایله همیشه تابنده و درخشان اولان نجم طالع فرخنده مطالع ولی النعمی عثمانیانك اختر سعادتیدر .

ممالك متمدنه‌دن كلوب حضور شوكتنشور شهرياريلرنده نائل شرف مثول اولنلر فطانت و درايت شاهانه‌لرينه مفتون اولدقلرى كبى ملكك كمالات مدنيه و ترقيات ماديه‌سنه خارق العاده بر همتله چاليشان ولى نعمتمزك اتخاذ بيوردقلرى هر تدبير جالب تقديردر .

(حميد وهبى)

٢٥

مكتب فنون حربيه‌ده اوقونمشدر

جمله شاكردانك دهان تشكربياننده اولمق اوزره قرائت اولنان تشكرنامه‌نك مزاياسى ، سلك كزين عسكرينك قدر وفضيلت جليله‌سيله بونى حائز اولنلر ايچون اغور ميامن موفور جناب شاهانه‌ده فداى جان ايتمكه قدر مترتب اولان شكر ومحمدت وظيفهٔ ناجيه‌سنى حاوى ، وشاكردانك موقع امتحانده نظر شكرانله كوريلان استعداد و اهليتلرى دخى او شرفى احراز واكتسابه كافى اولمغله بو ايكى جهتده بشقه بشقه بيان ممنونيت ايلرم .

فى الحقيقه شو عالمده اك بيوك بر شرف تصور اولنسه ، فضل وكمال واك ايلرو برشان و اعتبار آرانلسه او دخى عسكرلك مزيتى اوله‌جغى مستغنىٔ قيد استدلالدر .

بناءً عليه اشبو مكتب فيض مكسبه دوام ايدن ابناى وطنك ، شوايكى

سعادت عظمایی بردن احراز ایتمك یولنده پیرایه‌ساز امتیاز اولان کمال سعی واقدامندن حصه‌دار ممنونیت اولدیغم کبی تحدیث نعمت جلیلهٔ حضرت ولی نعمت ایچون ترتب ایدن تشکراتك اثر فعلیسی اولان ایثار نقدینهٔ جان وظیفهٔ مقدسه‌سنه مسلکم اقتضاسنجه کندولرینه اشتراك ایله حائز مباهات ومفخرت اولورم .

آفتاب عالمتاب وجود همایونلری ، بارقه انداز آفاق سلطنت ، وانوار الطاف واشفاق مراحمنمونلری منورساز عیون ملت اولان جهانبان مکارمخصال ، و شهنشاه دریا نوال افندمز حضرتلرینك ، نیات فوائدآیات ملوکانه‌لرینك باشلوجه‌سی ، علوم و معارفك انتشاریله سایهٔ موفقیتوایهٔ جناب ظل اللهیلرنده محامد فرمای حصول اولان ترقیاتك دوام واستقرارینه منحصر ومعطوف اوله‌رق شاکردانك حائز اولدیغی مایهٔ استعداد وقابلیت ومعرض امتحانده ابراز ایلدکلری ملکه ومهارت دخی مقصد عالیٔ مذکورك حصولنی تأمین ایده‌جکنده اشتباهم یوقدر .

همان جناب حق شهریار معارفپرور وجهاندار مراحمکستر ولی نعمت بیمنتمز افندمز حضرتلرینی الی آخر القیام اورنك شوکت وسلطنتده مستدام وتحصیل معارفله اظهار مآثر کمالده صرف ما حصل همت واقدام ایدن شاکردانی دخی مکافات وعواطف سنیه‌یه مظهریتله بکام بیورمسی دعاسنه پادشاهم چوق یاشا مناجاتنی تردیفاً ختم کفتار ایدرم .

(یوسف)

٢٦

مرثیه

نصل اسف اولنمسون که (استادکل) نام معالی اتسامیله یاد اولنمغـه الیق واحق اولان مفتیٔ بغداد زهاوی محمد فیضی افندی ترك دغدغهٔ قیل و قال وداربقایه انتقـال ایله دارالفنون عالمی وجود شریفنـدن خالی براقدی .

وجودی عموم ایچون مدار افتخار ، وعلم و ادبك نمونهٔ ذی روحی دینمکه سزاوار اولان بویله بر ذات جلیل القدرك غیبوبت ابدیه‌سنه نصل اسف اولنمسون !

زهاوی افندی بر استعداد خارق العاده ایله یارادلمش بر نادرهٔ زمان بر عمان عرفان ایدی .

زهاوی افندی هر انسان کاملی زینتدار ایدن نیجه فضائلی حائز ، بالذات و بالواسطه یتشدیردیکی علمای اعلامك عددی ایکی بیکی متجاوز بر نحریر بی نظیر ، بر پیر روشن ضمیر ایدی .

اویله بر گنجینهٔ علم و هنرك ضیاعنه هر مسلمان ، بلکه هر صاحب فضل و عرفان کریان اولسه کرکدر .

فاضل مشار الیه اولا علوم مدونهٔ متعـارفه‌نك قسم اعظمنی والد ماجد-لرندن اخذ و اقتباس ایله انك وفاتندن صکره‌ده یکرمی یاشنده ایکن نجل الزکی دینمکله معروف اولان ساوجبلاغلی ملا محمد افندیدن اجازتنامه آله‌رق مشار بالبنان اولمشدی .

بر عصره قدر امتداد ایدن مدت عمرینك صوك نفسنه‌دك تعلیم و تدر-یسدن خالی قالمـادی . مرحوم حلال عویصات علوم ایدی . انفاس

قدسیه‌لرندن اقتباس فیض عرفان ایله اجازتنامه اخذیچون تاهندستان کبی اقاصیٔ ممالك و بلداندن بیله کندوسنه مراجعت ایدنلر کثیر ایدی .

فضائل مکتسبه‌دن ماعدا خلقةً حائز اولدیغی علویت طبع ، رزانت رأی ، اصابت ظن ، حدت ذکا ، خلوص نیت ، حسن طبیعت مثللو خصائل بر کزیده‌نك هر بری حضرت استادك عظمت قدرینه ، علو شاننه بر برهان منیر ایدی .

هله سرعت انتقال ایله برابر قوهٔ حافظه‌سی حقیقةً هر کسه میسر اولمیان خصائص جلیله‌دن ایدی .

بر کره‌جك کوز کزدیرمکله و یا ایشیتمکله کنجینهٔ حافظه‌سنه آلمش اولدیغی جواهر زواهر الفاظ و عباراتی اوتوز قرق سنه صکره حرفیاً تکرار ایده‌جك کبی پك چوق خوارق و بدایع طبیعتك ، علوفطرتك مظهری ایدی که بو مزیات عالیه‌نك هر بری استعداد کمال و کمال استعداد ایله مفطور اولدیغنه دلیل بی عدیلدر .

فنی ، ادبی ، سیاسی هر مبحث اوزرینه مقامه مناسب حکیمانه مقاله‌لر ایراد ، السنهٔ مختلفه اوزره ارتجالا بلیغ شعرلر انشاد ایلمك مرحوم مشارالیهی محبوب قلوب ایلیان مواهب الهیه‌دن ایدی .

اوتوز سکز سنه دوام ایدن مدت افتاسی زماننده هیچ بر کمسه‌یی رنجیده ایتمامسی ده حکمت اداره‌یه کمال و قوفنه دلالت ایدن احوالدن اولمغله (زهاوی) نامنی بتون ملت اسلام نه قدر تقدیس ایتسه سزادر .

ایمدی زهاوی دینلن اویله بر احسان سماوینك فوتنه کیم تاسف ایتمز؟

جد اعلاسی حسن بکك بر مدت زهاوده آرام کزین اولمسی و والدهٔ مکرمه‌لرینك زهاو امراسندن بر ذاتك کریمه‌سی بولنمسی زهاوی نسبتنه سبب اولمشدر .

یوقسه کندوسی اك اول بابا امیر سلیمان عنوانیله معنون اولمغله فامیلالری (بابان) تسمیه اولنان سلیمان پاشانك احفادندن میر احمدبن حسن بك بن

رستم بك بن خسرو بك بن امیر سلیمانك اوغلی اولوب نفس سلیمانیه ده مهد آرای شهود اولمشدر .

نسب شریفلری سیف جهاد ایله دائرهٔ اسلامی توسیع ایدن خالد بن الولید رضی اه تعالی عنه حضرتلرینه منتهی اولور .

سلیمانیه و کوکوکده برر مدت تدریس ایله اشتغال ایدوب مؤخراً علی رضا پاشانك بغداد و ایالتی زماننده صیت فضل و کمالی کندوسنی مدینهٔ دارالسلامه چکوب کوتورمشدر .

بغداده تشریفی تاریخنی لفظاً و معناً مبین اولان (هزارودویست پنجاه وهفت) مصراعی کندی لسان عرفان بیانندن صادر اولمش نوادر ادبندندر.

مقام افتایه شرفبخش اولمسی مرحوم رشید پاشانك زماننه مصادفدر . اووقتدن بو سندیه قدر اولمه مسندجلیلك حقنی ویرمش و کندی نام جلیلنی بو سببله ده دفتر اعاظمك اك پارلاق صحیفه‌لرینه کچورمشدر .

نهایت کچن شهر عربینك اوچنجی اثنین کیجه‌سی ساعت التی راده‌لرنده مرغ روح پرفتوحی شهپر کشای اوج علیین اولمغله بالجمله محبان علم و معرفتی و شرفداران عالم انسانیتی داغدار تأسف ایلدی .

تشییع جنازه‌ده دولتلو والی و مشیر پاشالر حضراتیله سائر امرای عسکریه و مأمورین محلیه و سادات و علمای کرام و معتبران اهالئ دارالسلامدن بیکلرجه ذوات حاضر بولنوب جمله‌سی اظهار آثار ماتمله مرحوم و مغفور مشارالیهه فاتحه خوان اولمشلردر .

رحمه اه تعالی رحمة واسعه

(سری پاشا)

٢٧

افندیلر !

سزی تبشیر ایدرم . استقبالمز امیندر .

علوهمت خلوص نیته مقارن اولورسه هانکی مشکل وارکه اقتحام اولنه‌مسون ؟

واقعا بعضا بر بلوط پارچه‌سی‌ده کونشه حائل اوله‌بیلیر ! لکن ممکن دکل آنك ضیاسنی محو ایده‌مز . آن اولورکه ینه پرتوریز انجلا اولور . حقیقت ده اویله در .

بلوطك کونشه حیلولتی قبیلندن اوله‌رق بعضا روی حقیقته‌ده موقت پرده چکن بولنور اما ممکن دکل آنی ستر ایده‌مز . زمان اولورکه ینه پرده بر انداز و رونما اولور .

ایشته بوکون اویله بر حقیقت و امید کونشنك پارلاق ضیالری کوزلرمزی قماشدیروب طوریور .

مدنیت و معرفت دینلان عطایای قدرت دخی سیل خروشانه بکزرکه اکا هیچ بر شی سدراه اوله‌مز . قارشوسنه کلانی طاغ قدر قوی‌ده اولسه خس و خاشاك کبی سیلر سپورر .

بوکون بزده اویله بر موج طوفانخیز ترقی اوکنده بولنیورزکه توفیق الهی و سائقهٔ نفوذ پادشاهی ایله بزی ایستر ایسته‌مز ایلری سوروب کوتوره‌جکدر .

آنکچون ینه تکرار ایدرم‌که استقبالمز امیندر .

افندیلر !

معلومکز درکه وطن ، اولاد وطن ایچون سویلیر .

اولاد وطنه ایدیله‌جك اك بیوك خدمت ایسه انلره سعادت دنیویه و اخرویه‌یی قزاندیره‌جق بر قزانجه دلالت ایتمكدن عبارتدر كه اوده تحصیل علم و معرفتدر

تحصیل علم و معرفت دار التعالیمه محتاجدر كه بونلرده پادشاه دل آگاه افندمز حضرتلرینك سایهٔ شاهانه‌لرنده چوغالیور .

ینه او سایهٔ مقدسه‌در كه ملكمزده سائر ترقیات نافعهٔ مدنیه دخی شمندوفر حیزینه مشابه بر سرعتله ایلری كیده‌یور . سوزم طوغریدر .

هله ماضی یه بر نظر رجعی عطف اولنسون .

عصر حاضر حضرت پادشاهینك ترقیاتیله اسكی حالمز موازنه بیورلسون.

اول وقت شو سوزمك عین حقیقت اولدیغی ترددسز تسلیم اولنور.

اوت ! محقق بیلملی یز كه دولت علیه‌نك تاریخ تأسسندنبری كه التی یوز بوقدر ییلدر ؛ عثمانلیلر اشبو دور حضرت عبد الحمید خانی كبی بر دور مسعود ترقی كورمامشلردر .

بر دلیلمزده بو كون سایهٔ شاهانه‌لرنده تأسیسیله مفتخر اولدیغمز شو مكتب عالیدر .

بو بر مكتبدر كه قپولری ـ جنس و ملت ، دین و مذهب تفریق ایتمیه‌رك ـ عموماً اولاد وطنه آچیق طوتیله‌جقدر .

ان شاالله شوكتمآب افندمز حضرتلرینك سایهٔ ملوكانه‌لرنده اشبو مكتب فیضدن نیجه ارباب قابلیت و استعداد یتشه‌جكدر كه بر زمان ده مقدس وطنمز آنلرله افتخار ایده‌جكدر .

آنكچون بن دخی یوزیمی محراب ملكوته چویره‌رك مسبب الاسباب و مسهل الصعاب اولان الله ذوالجلاله عظیم شكرلر ایدرم كه سایهٔ سامیٔ ولی النعمتده نفعی عمومه شامل بویله‌بر تأسیس نفیس علمینك برنجی طاشنی قویمغه بو عاجز قولنی موفق بیورمشدر .

(سری پاشا)

٢٨

توزیع مکافات مناسبتیله

عزیز پدرلر و محترم افندیلر

بمنه تعالی مدت تدریسیه‌سنی بو دفعه اکمال ایتمش اولان بو عاجزلری دیکر اقران کنترانده مثللو وظیفهٔ شکرگذاری‌یی ایفا ایچون بعض حسیات صمیمهٔ عاجزانه‌مك مجملاً بسط و بیانی ضمننده مساعدهٔ علیه‌کزی استرحام ایلر و بوکا بدأ ایتمزدن اقدم مقدس بر وظیفه‌یی ادایه مسارعت ایدرم شویله که

وجود همایونلری محضا جمیع عالمه بر لطف و بخشایش الهی اولان پادشاه معارفپرور و شهریار عاطفتکستر افندمز پدر مشفقمز سلطان غازی ﴿ عبد الحمید ﴾ خان ثانی حضرتلری تخت عالیبخت عثمانی‌یه جلوس همایونلرندنبرو مقتضای درایت و کرامت ظل اللهیلریله دولت و ملت عثمانیه‌یی پك چوق آفات و غوائل عظیمه‌دن خلاص بیورمش و شان و شوکت سلطنت سنیه‌یی قات قات تزیید ایلمش و بونلره علاوةً بتون ممالك عثمانیه‌یی منابع علم وعرفانله طولدیره‌رق اولاد وطنی امثالی نامسبوق صورتده احیا بیورمش و کوندن کونه عموم زیر دستان شاهانه‌لرینك سلامت حالی خصوصنده تعطفات جدیده وجلیلهٔ جهانبانیلرینی بیدریغ و مبذول بیورمقده اولمغین همان اوته‌دنبرو مکتبجه ورد زبان مصادقت ایلمش اولدیغمز کفته‌یی بو کون دخی تیمناً علناً تکرار ایله کسب فخر ایلرم .

﴿ حمداً ثم حمداً يا رب الحميد ﴾
﴿ اولدق همعصر سلطان عبد الحميد ﴾
﴿ ايله ابدله ممنون بر تخت مجيد ﴾
﴿ با عز و شوكت و صحت جيد ﴾
﴿ دشمن دولتی اوله نابديد ﴾
﴿ امور سلطنتی سهل و سديد ﴾

ايمدی افنديلرم

آتالرمزدن قالمه بر مثل مشهور واردر كه دير [من جد وجد] اشته شو مثل حكمنجه صغر سنمزدنبرو كرك سزك و كرك بزم طرفدن متمادياً كوستريلان غيرت و اقدامك ثمره‌سی اولملق اوزره بو دنعه منتهی اولدق و فوق الياقه تلطيف بيورلدق بناءً عليه تبريكلر اولسون . مرادمز ظلمت جهالتدن قورتلمق ، علم و عرفانله مهما امكن متحلی اولمق ، آنكله الی اخر العمر سرمايهٔ حيات ايدنمك و بشريته خادم اولمق ايدی .

شكرلر اولسون سايهٔ همتكزله عهدهٔ تدريسلرينه احاله اولنديغمز خواجكان ذوی الاهتمام دلالتيله حقيقةً بيوك بيوك دفينه‌لره مالك اولدق و شمدی بوكا مقابل هر نه ايتسه‌ك حق تشكرينی ايفا ايده‌ميه‌جكمزدن عمرمز اولدقجه نعمت همتلرينه بورجلو قاله‌جغمزی مع الافتخار بيان ايلرز .

اول زمان پدرلری اولاد و احفادلرينك تأمين استقباللری ايچون باغ و بغچه و مال و منال براقورلر ايكن زمانه پدرلری همان اكثری زمان حال اقتضاسيله بو بابده عاجز قالمقده ايسه‌ده جكرپاره‌لرينی التون وكموشدن غايت معزز برسرمايه‌ايله يعنی علم وعرفانله وآداب وتربيه وحسن اخلاق ايله احيا ايلمكده‌درلر . عجبا كنديني بيلن بر اولاد و دور انديش بر پدر بو ايكی شقك قنغيسنی ترجيح و آرزو ايدر ؟ ظن

واعتقاد عاجزانه‌مجه اولادلرینی یالکز مال و منال ایله قانع ایدن بابالرك آکثری تجارب مسبوقه دخی شاهد اولدیغی وجهله اولادلرینك پنجهٔ سفاهت وعطالته دوشملرینه و نهایة الامر خائب و خاسر فلس احمره محتاج اولملرینه بادی اولمقده‌درلر .

اصل پدر ذکی وحقیقی وار قوتنی و ماحصل عمرینی غنی اولادلرینك تعلیم و تربیه‌سنه حصر ایدوب بر قاچ سنه‌لك بر زحمتدن صکره هم کندوسنی و همده اولاد و احفادینی عظیم بر ثروت و اقتداره مالك و عمر نعیمه نائل ایدر .

ایمدی جانمزدن عزیز حرمتلو و شفقتلو پدران و سائر ولی نعمتان جناب الله سعی و همتکزی مشکور ایلسون اشته بوکون مطلب ومقصد مبارککزه واصل اولدیکز بزلری بویله بر منتظم و مکمل مکتبه و شفقتلو مدیران و اهل و ارباب خواجکانك صحابت و همتنه تودیع ایتمکله بزلری طوغریسی یتمز و توکنمز و هیچ بر قضا و آفتدن قورقمز عظیم بر سرمایه‌یه مالك ایلدیکز و بو بابده هیچ بر فداکارلغی دریغ ایتمدیکز ایمدی بز قوللرکزده بو جملهٔ احوالی و بونجه مزاحمی بیله‌رك بذل ما حصل غیرتله مطلوب و دلخواهکز وجه اوزره نور علمله منور اوله‌رق بتکرار آغوش شفقتکزه کلمش اولدیغمزدن همان ربم تعالی کرك سزلری و کرك مدیران و خواجکان افندیلرمزی آسمان طوردقجه وار و برخوردار ایلسون بزلری دائم الاوقات طریق فیض و استقامتده پایدار ایلیوب بر آن رضا و خشنودیکزدن و نعمتشناسلق وظیفه‌سندن آیرمسون آمین .

(مهری)

٢٩

منتهی چیقان طلبه‌یه خطاباً مکتب آرقداشلرندن بری طرفندن ایراد اولنان الوداع نطقی

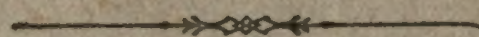
بو نه کوندر بو کون ؟ بو نه ساعتدر که کچوریبورز ؟ وارمی اویله بر ساعت که هم سوینلی و هم الملی اولسون ؟ اکر وار ایسه اوده بو ساعتدر . زیرا کوکللرمزده هم سونج وار هم کدر . اوت سونجمز وار چونکه جناب مولانك لطف و عنایتیله بو کون بر بیوك چله‌دن چیقیورسکز بورایه کلدیککزده بز مثالی خام معدن ایکن بو کون تام عیارده پوته‌دن کچمش التون کبی شانلو چلنکلر ایله بازار عالمه عالم کماله کیدیبورسکز .

بو کون یدلوکزه شهادتنامه نامیله بر جت ویرلدی‌که بو جتلر کندی نظرمزده اویله آتالردن قالمه باغلر باغچه‌لو یالیلر قوناقلر کبی فانی و بر ساعتده الدن زائل اوله‌بیلور شیلر جتی اولمیوب الا دنیاده اك قیمتلی و اك معزز اولان علم و معرفت ، غیرت و استقامت ، حسن اخلاق و طبیعت شهادتنامه‌سی اولدیغی کورلدی . بو کونکی زینتلر ، هر طرفدن یاغان آلقشلر ، آفرینلر ، اکر قسماً بزم ایچون ایسه باشلوجه سزك ایچوندر . و نته‌کیم بزده سزلوی از جان و دل سونلردنز البته که سزلوه اولان ایولکدن، شاندن ، شرفدن بزده حصه‌دارز اشته سونجمزك و افتخارمزك سببی بونلردر .

فقط نه چاره که بو سونجه بر آجی قاتلمشدر و بو آجی ظن ایتم که کچیجی برشی اولسون . اوت بو کون بو ساعت بنده‌کز مثالی برادر و

رفیقلرکز ایچون بغایت آجیلو کدرلو و المّلودر چونکه واره واره نهایت بوکون آیریلق کوپریسنه واردق و بوندن اوته سزك ایلرو و بزمدخی کیرو کتمه‌مز لازمکلور . موتلو اول کونلره که صباحدن اقشامه قدر بر صالونده بر قبهٔ مقدس زیرنده برابرجه درس اوقور کتابلره طالار ، مذاکره‌لر ایدر ، طاتلو طاتلو قوکیشور ، دیانت ، ملت معرفت ، مروت ، والحاصل انسان اولادینه لازم اولان انواع فضیلتلردن کوزل کوزل بحثلر ایدر ، هر بار کمالکزدن استفاده ایلر ، وتنزه زمانلرنده ایسه معصومانه اویناشور ، و قول قوله کزینور ایدك . ایمدی بویله‌جه خوش کچین عزیز احباب و ارقداشلر بیننه آیریلق دوشسه درونلرده حزن و کدر پیدا اولماق قابلیدر ؟ فقط نه چاره مستقبل بزه باغریور یورو یورو دائم ایلرو ایمدی طورمغه کلمز . سز عالم کماله کچیورسکز بز دخی اذن و کرم مولا ایله انجق سال آتیده بو وقتده سزله قاوشه‌. جغمزدن همان حسرتکشانه مبارك یوزلوکزه باقه‌رق مولای متعالدن دیلرم که دائم بیله‌کزجه اولسون . کافهٔ اموریکزی موفق بالخیر ایلسون . وارك سلامتله ، عزت ایله ، عافیت وکمال اقبال ایله .

(مهری)

٣٠

توزیع مکافات مناسبتیله

مأمورین و معلمینك حسن همتلریله مکتبك امور اداره و تدریسیه‌سی کاکان محور لایقنده و تربیه و تعلیم ایتدکلری شاکردانك تحصیللریده مطلوب درجه ده اولدیغنی بو مناسبتله مع الممنونیه و علی رؤس الشهاده بیان ایدرم .

بو مکتب سلطانی معارف خدمتنده بولندیغم اثناده تأسیس اولنان مکاتبدن اولدیغندن بقاسی ، ترقیسی ، وحسن حالی حقنده سائرلوندن زیاده علاقه دارم .

نتائج حسنه‌سنك انظار عمومیه‌یه عرض وارائه‌سنه مخصوص اولان بویله رسمی کونلرده حاضر بولنمق بنجه موجب کمال فخر و مسرتدر .

بالجمله خیرخواهان دولت و ترقی جویان مملکت نظرنده لزوم و اهمیتی آشکار اولان بو مقوله مؤسسات خیریه‌نك فوائدندن غافل اولان و یاخود اغراض نفسانیه‌لرینه تابع بولنان بعض اشخاصك طعن و تعریضندن مصون اوله‌مامسی جای تأسفدر .

فقط حامئ علم و عرفان و ناشر عدل و احسان اولان ولی نعمت بیمنتمز پادشاهمز افندمز حضرتلرینك صحابت جلیلهٔ شهریاریلری سایه‌سنده او مقوله اعتراضات واهیه‌نك قطعیاً حکم و تأثیری اوله‌میه‌جغی بی اشتباهدر .

کرك معارف نظارتی و کرك مکتب اداره‌سی عهدهٔ مأموریت و حمیتلرینه مترتب اولدیغی و جهله هر حالده حبل المتین صدق و استقامته تمسك و موفقیات علیهٔ صمدانیه‌یه توسل ایله و سائطمز مساعد اولدیغی مرتبه مکتبك تنظیم و اصلاحنه و باخصوص تهذیب اخلاقه مدار اوله‌جق در .

سلرك اكمالنه برقات دها غيرت و اقدام ايله هر حالده هدف آماملز اولان رضاى معالى ارتضاى حضرت خلافتپناهينك استحصالنه و عامه نك رغبت و حرمتنك استجلابنه سعى واهتمام اولنه‌جغنى وعد و تأمين ايلرم .

همان جناب حق عمر و شوكت حضرت پادشاهى‌يى روز افزون و ممالك شاهانه‌سنك هر كوشه‌سنده بويله بيوك مكتبلر كشادينه موفق بيورسون . »

(منيف پاشا)

٣١

تبريك عيد سعيد مناسبتيله

خداى مستعان زينتبخش ديهيم عثمانيان ولى نعمت بى امتنان افندمز حضرتلرينى نيجه نيجه امثالنى مشاهده ايله شادمان بيورسون آمين .

بو كون عيد سعيد فطرك برنجى روز مسعدت بروزى اولديغندن عموم بندكان آستان خلافت وسلطنت ، و بتون افراد ملت ، مستغرق انواع عنايات و اشفاقى اولدقلرى شهريار اعظم و اقدسلريله برلكده ينه اجراى عيد بهجت بديد ايتملرندن طولايى باكمال شادى دعالر ايدييورلو .

يزدان بى زوالك جمله‌مزه بر عنايت مخصوصه‌سى اولان پادشاهمزك سايهٔ عنايتلرنده هر كونمز بر روز عيد در دينلسه تماميله موافق حقيقت بر افاده‌ده بولنلمش اولور .

پدر مشفق عموميمز اولان پادشاه دادكر و شهريار معاليكستر افندمز حضرتلرينك عنايات سنيه‌لرى بويله كونلرده بالخاصه خاطر آراى اصدقادر .

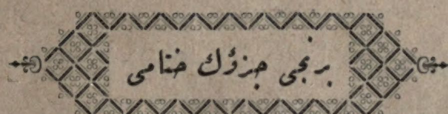
تأجدار معالی افکار افندمزك عنایتدیده‌سی اولان جمعیت علمیهٔ عاجزانه‌مز دخی بویله بر کونده حصه‌مند مباهات اوله‌رق عاجزانه و حقیرانه عرض تبریك و عبودیت ایتمکله کسب مفخرت فراوان ایلر .

نیجه نیجه مآثر جلیلهٔ ملکپروریٔ پادشاهی تشکرات عمومیه‌نك برر هیکل معنویسی حکمنده میدان آرای اشتهار اولدیغندن هر نه طرفه احالهٔ نظر حقائقبین ایدیله‌جك اولسه بر اثر جلیل شهریاری تجلی ایدر .

ان شا اه بو همم سنیه نیجه ایام و اعوام سعادتریز مفارق انام اوله‌رق ملك و دولت واصل اقصای درجات مسعودیت اولور .

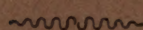
همان اول شهنشاهی رب الانام
ایده تخت دولتده شاد و بکام

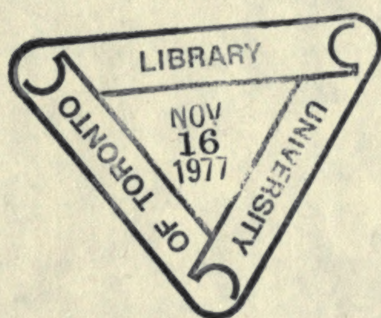
(وهبی)

مؤلفك كتابلری و فیئاتلری

فیئات غروش	
٣	١ . تطبیقات منشئات
٦	٢ . مطول صرف عثمانی
٥	٣ . مفتاح مطول صرف عثمانی
٣	٤ . مختصر صرف عثمانی
٣	٥ . خلاصهٔ قوانین عثمانیه
٦	٦ . علاوه‌لی كلدستهٔ محررات رسمیه و غیر رسمیه (رقعه‌لی)
٢ـ	٧ . مختصر كلدستهٔ محررات (رقعه‌لی)
٤	٨ . نطقلر مجموعه‌سی
٢ـ	٩ . رهبر ترجه از فرانسوی بتركی
١	١٠ . رسملی اكسیر الفبای عثمانی (سكزنجی طبع)
٢ـ	١١ . تجار منشئاتی
٢ـ	١٢ . همیانچهٔ منتخبات فارسیه
١ـ	١٣ . لطائف آثار (رقعه‌لی)
١	١٤ . الفبای عثمانی (فرانسزجه)
٢	١٥ . لطائف آثار (مفرداتی فرانسزجه‌لی)
٥	١٦ . معلم انشا (مفتاح تطبیقات منشئات)

LIBRARY
NOV
16
1977
UNIVERSITY
OF TORONTO